

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 26 DECEMBER 1923

No. 417

INHOUD

	Blz.
DE POSTCHEQUE- EN GIRODIENST door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	1094
De Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton door <i>Dr. J. Rueb</i>	1095
Mr. Treub over de Oliepalmcultuur door <i>J. P. Schalkwijk</i> met naschrift door <i>Mr. M. W. F. Treub</i>	1099
In en om de Indische Begroting IV (Slot) door <i>J. Sibinga Mulder</i>	1100
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Capitulaties in Marokko door <i>Mr. J. D. van Ketwich Verschuur</i>	1103
MAANDDIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	1105
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1105—1112
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

BERICHT.

Met het oog op Nieuwjaar zal het volgend nummer Donderdag 3 Januari 1924 verschijnen.

24 DECEMBER 1923.

Ook deze week bleef de stemming op de geldmarkt weder vast. De prolongatierente opende met een notering van 5¼ pCt en particulier disconto was slechts zeer moeilijk te plaatsen. Later kwam er iets meer aanbod, zoodat de prolongatierente op 4¾ pCt. kon terugloopen; voor particulier disconto bleef echter de stemming vast en slechts bij uitzondering kon een enkel postje voor 4¾ pCt. plaatsing vinden.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft geen wijziging van groote beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels blijkt met f 6,7 miljoen te zijn opgelopen en noteert thans f 218,8 miljoen. Deze stijging is blijkbaar weder geheel toe te schrijven aan meerdere credietvraag van de zijde van het bedrijfsleven. De effectenbeleeningen daalden van f 148 miljoen tot f 140,8 miljoen. Daar echter de goederenbeleeningen tegelijkertijd van f 9,5 miljoen tot f 12,7 miljoen toenamen, zijn de beleeningen ten slotte slechts met f 4 miljoen verminderd.

Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde met f 1,3 miljoen. De metaalvoorraad der Bank stelde zich f 200.000 lager dan verleden week. De stijging van f 9,2 miljoen der diverse rekeningen op de actiefzijde der balans correspondeert voor het grootste gedeelte met de daling van de post papier op het buitenland, welke van f 34,6 miljoen tot f 26,8 miljoen terugliep.

De biljetencirculatie bleef wagenoeg onveranderd. De rekening-courant saldi noteeren f 3 miljoen hooger dan verleden week.

* * *

In overeenstemming met de geldmarkt was de uitslag van de inschrijving op het schatkistpapier. Op de aangeboden 115 miljoen werd in het geheel ingeschreven voor slechts ca. 78 miljoen. Hiervan werden toegewezen f 63.631.000, waarvan f 40.910.000 3-maandspromessen à f 998,18; f 3.150.000 6-maandspromessen à 977,87 en f 19.571.000 jaarsbiljetten à pari of op resp. 4¾, 4¹¹/₃₂ en 4½ pCt.

* * *

De flauwe stemming voor Fransche Francs, die in het laatste der vorige week reeds begon door te komen, nam deze berichtswEEK nog sterk toe en veroorzaakte een sterke daling in den koers van het Fransche betaalmiddel. De slechte positie der schatkist kwam door verschillende mededeelingen van de regering meer op den voorgrond en veroorzaakte, vooral in Frankrijk zelf, een zekere onrust omtrent een sneller toenemen van de inflatie. De reeds lang volgehouden koerssteun werd verder onmogelijk en een nieuwe krachtige baissepartij had weinig moeite om den val te verhaasten. Ook Belgische Francs werden ten slotte meegetrokken. Voor de overige wissels was de markt kalm.

LONDEN, 22 DECEMBER 1923.

Tot Woensdag hield het aanbod op de geldmarkt aan. Vernieuwen van daggeld-leeningen kostte 2 pCt., voor nieuw opnemen werd 1½ pCt. gevraagd. Woensdag kwam echter meer vraag en naar algemeene verwachtingen zullen de koersen tegen het einde van het jaar oploopen. Er was speciaal vraag naar voorschotten tot in Januari tegen 3—3¼ pCt.

De discontomarkt was weer verlaten. De banken bleven bijna geheel afzijdig, terwijl ook niet verwacht wordt, dat de Clearing Banks nog voor het einde van het jaar zaken zullen doen.

2-mnds. prima bankaccept	3¾—7 ¹ / ₁₆ pCt.
3- " " "	3¾—7 ¹ / ₁₆ pCt.
4- " " "	3 ⁷ / ₁₆ —½ pCt.
6- " " "	3½—0 ¹ / ₁₆ pCt.

DE POSTCHEQUE- EN GIRODIENST.

De vraag, hoe in de toekomst de Postchèque- en Girodienst geregeld zal moeten zijn, houdt nog steeds de belangstelling gaande. De eerste en voornaamste vraag hierbij is: centralisatie dan wel gedecentraliseerde of geheele decentralisatie. Het eenige weken geleden gepubliceerde rapport van de Nederlandsche Bank bevat omtrent deze vraag veel en belangrijk materiaal. Belangrijk met name doordat het een kijk geeft in de quaesties van interne organisatie en contròle, die, moeilijk te beoordeelen door een buitenstaander, niettemin bij de beslissing terecht groot gewicht in de schaal leggen.

Wat is precies de functie, die de Postchèque- en Girodienst heeft te vervullen? Het is goed om in de eerste plaats op deze vraag een scherp antwoord te geven, te meer, waar hierover, zooals blijken zal, niet gelijk wordt gedacht.

Dat op den voorgrond staat het eigenlijke giroverkeer, het overschrijven uit het saldo van den eenen rekeninghouder op dat van den anderen, zal geen tegenspraak ontmoeten. Evenmin, dat, naarmate het aantal rekeninghouders toeneemt, dit overschrijvingsverkeer in beteekenis en omvang stijgen zal.

Hoe echter dit aantal rekeninghouders moge toenemen, er zal steeds in het dagelijksch leven een belangrijk aantal betalingen overblijven, dat alleen met gereed geld geschieden kan. Een bedrijf van zekeren omvang, dat ontvangsten van allerlei aard heeft en bovendien over een bankrekening beschikt, zal voor deze betalingen niet op den postdienst behoeven terug te vallen. Anders staat het echter met den particuliere rekeninghouder, die in de meeste gevallen geen bankrekening heeft en wiens ontvangsten dikwijls grootendeels zoo niet geheel — men denke aan den ambtenaar — in den vorm van giro-overschrijvingen tot hem komen.

Voor hem heeft de girodienst de dubbele functie van overschrijvingsinstituut en middel om telkens een deel van zijn tegoed in geldvorm te realiseren en moet de dienst deze dubbele functie hebben. Het verschil hierbij is, dat, wanneer de overschrijvingen één of twee dagen meer nemen, dit geen bezwaar is, doch, wanneer hij voor het krijgen van geld een paar dagen wachten moet, de dienst in dit opzicht voor hem een groot deel van zijn beteekenis gaat verliezen.

Vaststaat, dat de girodienst, door deze beide functies te vervullen, zich in dit geval geheel op het gebied van het zuivere betalingsverkeer blijft bewegen. Deze tweede functie te bestempelen als een optreden als depositobank — een opvatting, die ook in het verslag van De Nederlandsche Bank, blz. 21, doorstraalt — is voor deze categorie van rekeninghouders niet juist. Beslissend in dit opzicht is het doel, waarvoor de saldi worden aangehouden, niet de wijze, waarop zij worden teruggetrokken. Depositobank is de girodienst, voorzover bij den dienst saldi worden ondergebracht, die boven de behoeften van het betalingsverkeer van den betrokken rekeninghouder uitgaan. Dat in de afgelopen jaren groote bedragen aldus extra aan den dienst zijn toevertrouwd, is een bekend feit. ¹⁾ Het werd door de vooral onder de toenmalige verhoudingen hoog te achten rente van 2 pCt. in de hand gewerkt, ofschoon het — de N. R. Ct. herinnerde er dezer dagen terecht aan — onjuist zou zijn de aantrekking dezer saldi uitsluitend aan de rentevergoeding toe te schrijven.

Inderdaad is dit optreden als depositobank in principe min wenschelijk en het is goed het niet in de hand te werken. Zeer onjuist is het echter, om deze reden het onttrekken van saldi in geldvorm te bemoeilijken. Wie de lijst van de aangeslotenen bij den giro-

dienst eens ter hand neemt, ziet met één oogopslag, dat het aantal particuliere rekeninghouders van bovengenoemde categorie zeer groot is. Dit is een uitermate gelukkig verschijnsel. Het is dit, wat den girodienst populair heeft gemaakt, en verderen groei zal de dienst in hoofdzaak in deze richting hebben te zoeken. Gaat het verkrijgen van gereed geld met zwaarigheden gepaard en moet men met name enige dagen op zijn geld wachten, dan is te voorzien, dat niet alleen deze verdere groei voor een belangrijk deel zal zijn afgesneden, maar dat bovendien voor een groot deel der tegenwoordige rekeninghouders de dienst een veel geringer plaats in hun kasbeheer zal gaan innemen.

De Directie heeft, toen zij in den afgelopen zomer tot centralisatie besloot, dit bezwaar blijkbaar gevoeld. Immers zij heeft de mogelijkheid geopend naast de hoofdrekening een locale rekening te openen. Zij heeft aan deze locale rekeningen echter verschillende belemmeringen — o.a. een speciaal jaarlijksch recht van f 5,— in den weg gelegd, wel beseffend, dat zonder deze belemmeringen de locale rekeningen zoodanigen omvang zouden aannemen, dat praktisch de dienst toch weder voor een groot deel gedecentraliseerd zou worden. Principieel te verdedigen zijn deze belemmeringen echter in geen enkel opzicht. Het is duidelijk in welk een vicieuzen cirkel men aldus was geraakt.

In verband met dit alles is het dan ook zeer de vraag, of centralisatie niet veeleer een ander mischien niet verwacht gevolg zou hebben. Cijfers omtrent de verhouding van overschrijvingen tusschen in dezelfde plaats gevestigde personen en tusschen personen in verschillende plaatsen bestaan helaas niet, naar het schijnt. Ook zonder zoodanige cijfers zal men echter mogen aannemen, dat speciaal de bovenbedoelde particuliere rekeninghouders, die, met name in de groote steden, hunne inkoop voor de groote meerderheid in de plaats hunner inwoning doen, ook daar hun betalingen hebben te bewerkstelligen.

Ook om deze reden is dus te verwachten, dat deze particulieren, wanneer zij bovendien over den gemeentelijken girodienst tevens van den interlocalen rijksgiro gebruik kunnen maken, al spoedig aan een gemeentelijken girodienst de voorkeur zullen geven boven den geconcentreerden rijkdienst. Voor een girodienst zijn zij thans voldoende opgevoed. Aan den anderen kant weten de gemeenten uit het voorbeeld van Amsterdam, dat een gemeentelijke girodienst, naast kans op een bate voor den gewonen dienst, de zekerheid geeft van een zeer belangrijke kasversterking. Zou het wonder zijn, als bij centralisatie van den rijksgiro in de meeste gemeenten van beteekenis een plaatselijke girodienst werd opgericht en gedijde?

Voor een dergelijken dezer dagen in de N. R. Ct. geschetsten toestand kunnen argumenten worden aangevoerd, vooral wanneer op deze wijze ook aan girodiensten niet door de overheid, doch — gelijk te Rotterdam — door bestaande financieele inrichtingen opgericht, een plaats in het geheel kan worden gegeven. Aan den anderen kant is het echter een verbrokkeling, die tot verdubbeling van werkzaamheden en andere nadeelen leidt, zoodat een dienst in één hand, die aan de aangeslotenen dezelfde voordeelen biedt en daarbij aan een ook plaatselijk zoo uitnemend voor dit doel bruikbare organisatie als den postdienst kan worden aangehecht, m.i. verre de voorkeur verdient.

Uit een en ander volgt, dat wie tot de conclusie mocht komen, dat decentralisatie uit een oogpunt van organisatie en contròle zoodanige nadeelen biedt, dat om deze reden tot centralisatie behoort te worden besloten, niet vergeten moet, dat in dat geval de kans zeer groot is, dat tóch een decentralisatie ontstaat, maar dan een verbrokkelde, die aan onze volksgemeenschap in haar geheel genomen stellig meer arbeid en moeite zal vragen dan een decentralisatie in één hand.

Het verslag der Nederlandsche Bank bevat, als gezegd, omtrent dezen organisatorischen kant van het

¹⁾ Zie hierover en over andere quaesties den girodienst rakende de artikelen in de nos. van 11 April 1923, blz. 322, 18 April blz. 346, 25 April blz. 379, 2 Mei blz. 391, 16 Mei blz. 433, 23 Mei blz. 458, 19 September blz. 814, 10 Oct. blz. 879 en 31 October blz. 936.

vraagstuk belangrijke beschouwingen. Er is — dit in de eerste plaats — uit de uiteenzettingen, waarmede dit verslag aanvangt, afgeleid, dat al vóórdat tot centralisatie werd besloten, de decentralisatie hopeloos vastgelopen was. Hiertegen moet worden opgemerkt, dat wat blijkens het Bankverslag vastgelopen was, niet was de gedecentraliseerde arbeid aan de postkantoren, doch juist de centrale controle in den Haag. Aan de postkantoren had men enkel, met goedvinden van het centrale bestuur, sedert 1921 een speciale berekening voor interne controle nagelaten, omdat deze toch in den Haag geschiedde. Overigens was men op den dag bij en marcheerde alles uitstekend. In den Haag echter stond men voor een schromelijken achterstand, welke achterstand blijkbaar al lang geleden begonnen was.

Pleit dit alles tegen de decentralisatie of tegen het gekozen controlestelsel? Deze vraag heeft reden van bestaan, als men bedenkt, dat niettegenstaande dit alles de gedecentraliseerde dienst tegenover de aangesloten tot het laatste oogenblik uitstekend functioneerde.

Uit het Bankverslag blijkt, dat de centrale controle zoodanig was opgezet, dat alles eigenlijk tweemaal geschiedde. De voor den dienst bestemde gedeelten van de girobiljetten moesten alle, na bewerking aan het postkantoor, naar Den Haag worden opgezonden en daar opnieuw worden bewerkt. Hetzelfde gold van alle rekening-courantvellen en de aan den rekening-couranthouder gezonden afrekeningen.

Men vraagt zich af, of een dergelijke opzet noodig was. Was evenwel dubbele berekening noodig bij decentralisatie, dan zou zij het bij centralisatie evenzeer moeten zijn. Uit het voorstel der Bankdirectie blijkt intusschen, dat men in den door haar aangegeven opzet van den dienst met een groepscontrole per 1000 rekeninghouders kan genoegen nemen. Waarom kan dit echter wel wanneer de te controleeren ambtenaren in hetzelfde gebouw zitten, en niet, wanneer zij in Amsterdam of Rotterdam hun werk doen? Men krijgt sterk den indruk, dat indertijd de controle veel te breed is opgezet geworden. Had men dezelfde controle, die nu wordt voorgesteld, tevoren aan de groote postkantoren onder verantwoordelijkheid der plaatselijke leiders grotendeels ter plaatse doen geschieden en zich in Den Haag b.v. tot de rest van het land en verder tot een algemeen toezicht beperkt, dan had de zaak zeer vermoedelijk zonder bezwaar gelopen.

In 1921 heeft de Directie van den dienst een onderzoek in het buitenland laten instellen. Waarom zijn de onderzoekers ook niet eens op kondschap gegaan bij de groote Engelsche depositobanken, die voor hun aandeel aan het Engelsche betalingsverkeer staan voor precies dezelfde vraagstukken als de gedecentraliseerde girodienst hier te lande? Immers het verschil tusschen het daar geldende chèqueverkeer en het giroverkeer hier te lande is louter technisch: de chèque wandelt via den gerechtigde naar de bank, het girobiljet via het girokantoor naar den gerechtigde. Niettegenstaande het aantal bijkantoren van de grootste Engelsche banken een veelvoud is van de 358 kantoren van den girodienst hier te lande — de Midlandbank heeft er thans 1740 — houdt men daar geheel vast aan het beginsel: de rekening-courant van den cliënt ter plaatse, en loopt de decentralisatie uitstekend.

De bezwaren door de Ned. Bank uit technisch oogpunt tegen decentralisatie naar voren gebracht, zijn met dit alles uiteraard allerminst terzijde gesteld of verkleind. Eén opmerking echter over het eerste van de door de Bank naar voren gebrachte bezwaren. De samengesteldheid van den gedecentraliseerden girodienst wordt daar o.a. gedemonstreerd aan het feit, dat hierdoor in 1921 circa 2 miljoen zendingen tusschen de postkantoren zijn gedaan, terwijl dit cijfer bij centralisatie slechts 150.000 zou hebben bedragen. De meerdere samengesteldheid op zichzelf zal hier uiteraard niet worden ontkend. Het gevaar bestaat echter, dat aan deze oogenschijnlijk groote cijfers op

zich zelf meer gewicht wordt gehecht dan zij in werkelijkheid verdienen. Voor den geheelen postdienst betrekken deze cijfers toch uitermate weinig. Een dagblad, dat een paar duizend postabonnés heeft, verzendt in zijn eentje per jaar al spoedig evenveel poststukken als de geheele girodienst in het tijdperk der decentralisatie tusschen de postkantoren onderling. Let men voorts niet alleen op het aantal zendingen, doch ook op den inhoud, dan wordt het beeld eenigszins anders. Alle plaatselijke overschrijvingen moeten toch bij centralisatie de reis heen en weer naar Den Haag maken, terwijl bij de vroegere decentralisatie slechts achterna één reis noodig was, en dat nog als gevolg van het gekozen controlestelsel.

Uit het bovenstaande mag niet zonder meer worden geconcludeerd, dat volledige decentralisatie de beste en eenige oplossing is. Voor een dergelijke conclusie zijn de ter beschikking staande gegevens verre van voldoende. Wel echter, dat zij, die tot de beslissing geroepen zijn, hun aandacht ook nog aan andere kantten van de zaak zullen hebben te geven en goed zullen hebben te overwegen, wat van hun beslissing de consequenties zullen zijn. Dat, bij volledige centralisatie, vestiging van den dienst te Amsterdam uit verschillende hoofde de voorkeur verdient, is dezer dagen door de Kamer van Koophandel aldaar met klem van zedenen betoogd. Ook dit punt zal niet zonder meer kunnen worden voorbijgegaan.

Ten slotte nog een enkel woord over de vraag der rentevergoeding en der provisieberekening. Het kan kort zijn, omdat na de uitvoerige discussie een half jaar geleden aan deze quaesties in de kolommen van dit weekblad gewijd,¹⁾ geen nieuwe gezichtspunten naar voren zijn gekomen. De eisch, dat aan hen, die van den dienst gebruik maken, geen bijslag op kosten van den belastingbetaler mag worden gegeven doch dat veeleer tegenover de derving aan zegelrecht de dienst een zeker overschot behoort te laten, wordt van geen zijde, naar het schijnt, ontkend. In 1921 is een overlies geleden van f 678.000 en aan rente f 623.000 uitgekeerd. Volgt hieruit, dat met de rente geheel moet worden gebroken? Voor 1923 wordt bij een geraamd tekort van f 700.000, voor administratiekosten, van de post te vergoeden, gerekend op niet minder dan f 4.4 miljoen. Hieruit volgt wel, dat het vraagstuk in de eerste plaats van de administratiekosten afhankelijk is en dat, wanneer bij decentralisatie een belangrijk eenvoudiger opzet kon worden gekozen, ook bij dit stelsel de uitkomsten hierdoor een ander beeld zouden kunnen vertoonen. Tot herstel van de provisie voor overschrijvingen, welke bovendien weder extra arbeid zoude medebrengen, zou m.i. slechts in het allerlaatste geval moeten worden overgegaan. Dat in het verslag der Ned. Bank op deze vragen slechts terloops wordt ingegaan, is begrijpelijk. Zonder uitvoeriger gegevens is het echter ook hier moeilijk definitief te beslissen.

De quaestie van de belegging der girogelden is in het Bankverslag geheel onbesproken gebleven. Bij den aard der opdracht lag dit voor de hand. De kans is bovendien groot, vooral wanneer tot centralisatie besloten wordt, dat dit vraagstuk in de toekomst nauwelijks de aandacht waard zal zijn. Gaat de giro echter, wat te hopen is, weder een nieuwe ontwikkeling tegemoet, dan zou het onjuist zijn, aan dit vraagstuk niet de belangstelling te geven, die het verdient. B.

DE GEMEENSCHAPPELIJKE MIJNBOW MAATSCHAPPIJ BILLITON.

In de Troonrede aangekondigd, is binnenkort de indiening te verwachten van een Wetsontwerp tot oprichting van een Naamlooze Vennootschap „Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton”, hetwelk reeds onderwerp van beraadslaging heeft uitmaakt in de Eerste Buitengewone Zitting 1923 van

¹⁾ Zie in het bijzonder de artikelen in dezen jaargang blz. 322, 379 en 458.

den Volksraad, die het op 14 Mei l.l. met 31 tegen 3 stemmen heeft aangenomen. Alvorens aan dit Wetsontwerp nadere aandacht te wijden, heeft het wellicht nut de voorgeschiedenis kort te memoreeren.

Oorspronkelijk is de Billiton-concessie in 1852 voor 40 jaar verleend aan Prins Hendrik der Nederlanden en V. G. baron van Tuijll van Serooskerken tegen een pachtschat van 10 pCt. van de netto-opbrengst. Vooral ook door gebrek aan voldoende kapitaal, bleven de resultaten in den beginne weinig bevredigend, ondanks de bijzondere qualiteiten van J. F. Loudon, die aanvankelijk als gemachtigde van den Prins, later als mededeelhebber optrad. De oorspronkelijke concessionarissen konden dan ook de ontginning niet blijven voortzetten, die daarom in 1860 werd ingebracht in de Billiton Maatschappij, opgericht met een kapitaal van 5 miljoen, verdeeld in 2½ miljoen aandelen A. en evenveel aandelen B., waarvan de eerste categorie een cumulatief preferent dividend geniet van f 124.000 per jaar. Van de op de onderneming rustende schuld ad f 860.000 werd f 200.000 door de nieuwe maatschappij overgenomen; het restant bleef voor rekening der oude concessionarissen, die voor hun inbreng de 2½ miljoen aandelen B. en f 1.500.000 in aandelen A. ontvingen. De bij deze reorganisatie verkregen nieuwe geldmiddelen ten bedrage van f 800.000, waren voldoende om de kans te doen keeren. De exploratie der Oostkust kon worden ter hand genomen en hier werden al spoedig fraaie resultaten bereikt. Ofschoon nog enkele moeilijke jaren volgden, kon toch van den aanvang af op de aandelen A., sinds het boekjaar 1867—68 ook op de aandelen B., een alleen in 1921 onderbroken serie, goeddeels zeer fraaie dividenden worden uitgekeerd. De gezamenlijke aandeelhouders genoten tot heden ruim 80 miljoen aan dividend, terwijl bovendien tusschen 1868 en 1889 4 miljoen op het kapitaal werd terugbetaald, verkregen door de afschrijvingen op de in 1860 voor dat bedrag ingebrachte concessie. In 1917 is echter de concessie opnieuw voor 4 miljoen en dienoverkomstig het kapitaal voor f 5 miljoen op de balans gebracht. Wanneer men deswege de kapitaal terugbetaling bij de becijfering van het gemiddeld genoten dividend buiten rekening zou willen laten, blijven toch de verkregen resultaten buitengewoon gunstig en behoeft er geen twijfel te bestaan of de aandeelhouders zijn in ruime mate beloofd voor den door hen betoonde ondernemerslust.

De directe voordeelen, door het Gouvernement verkregen uit de ontginning van Billiton, waren in den aanvang niet groot. Volgens de oorspronkelijke bepaling van den pachtschat op 10 pCt. van de zuivere opbrengst werden nooit inkomsten genoten, zelfs niet toen de balans der maatschappij in 1860 een winstsaldo aanwees. Eerst nadat deze bepaling gewijzigd was en de pacht vastgesteld op 3 pCt. van de bruto-opbrengst, kwam hierin verbetering. Tot aan het eind der eerste concessie in 1892 genoot het Gouvernement nochtans slechts f 3.512.422 aan pacht, inderdaad een gering bedrag tegenover de door deelhebbers in dien tijd ontvangen uitkeeringen. Er gingen dan ook reeds lang voor 1892 stemmen op om de concessie niet te verlengen, doch om de exploitatie der tinafzettingen van Staatswege te doen voortzetten. Desondanks bereikte een verlenging der concessie met 35 jaar het Staatsblad, zij het niet dan na zeer veel wederwaardigheden, waarbij o.a. een Minister van Koloniën en een Gouverneur-Generaal het ambtelijk leven lieten. Aan de wenschen van de voorstanders van Staatsexploitatie werd tegemoetgekomen door een zeer ingrijpende wijziging in de winstverdeling. In plaats van 3 pCt. van de bruto-opbrengst zou het Gouvernement voortaan 5/8 van de winst ontvangen, terwijl bij de liquidatie der maatschappij 5/8 van de liquidatie-opbrengst aan de Regeering zou worden uitgekeerd, voor zoover deze opbrengst meer bedraagt dan f 3.137.468,61, d. i. de geschatte waarde van de bezittingen der maatschappij op 1 Mei 1892.

Onder vigueur van deze gewijzigde bepaling werd tot nu toe niet minder dan ruim f 60 miljoen aan het Gouvernement uitgekeerd. Wanneer men daarbij dan in aanmerking neemt, dat de Billiton ontginning, volgens de becijfering van den tegenwoordigen Hoofdadministrateur J. C. Mollema, tot 1920 indirect nog ruim 33,5 miljoen tot de inkomsten van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft bijgedragen en bedenkt, dat het practisch alleen de tinontginning is, die het gewest tot bloei heeft gebracht, dan moet volmondig worden erkend, dat niet alleen de aandeelhouders, doch dat ook Indië in ruime mate heeft geprofiteerd van de resultaten van het particulier initiatief.

De achteruitgang van den gemiddelden rijkdom der nog resteerende ertsterreinen was aanleiding, dat omstreeks 1904 de maatschappij er toe overging het bedrijf te moderniseeren. Men meende door het gebruik van machines te komen tot een goedkooper grondverzet per M³. Ook in deze richting werden wel resultaten verkregen, het groote voordeel van het machinale bedrijf bleek al spoedig echter te liggen in een groote verbetering van het waschrendement. Naarmate de machinale ontginning meer op den voorgrond trad, steeg de z.g.n. meevalscoëfficiënt, d.w.z. de hoeveelheid tinerts, die uit een bepaalde afzetting méér verkregen werd, dan men op grond van de boorresultaten berekend had. Over het boekjaar 1920—21 bereikte deze coëfficiënt zelfs een grootte van 184 pCt., zodat gemiddeld de terreinen haast 3-maal zooveel opbrachten als berekend was. Niet alleen dat dit verbeterde waschrendement den financieelen resultaten van het bedrijf zeer ten goede komt, het is natuurlijk ook aanleiding, dat steeds armer terreinen binnen het bereik der economisch mogelijke exploitatie vallen. De voortschrijdende techniek vergroot de ertsreserve en in dit opzicht is zeker nog niet het laatste woord gesproken.

In verband met de moderniseering van de winning der alluviale erts en met de plannen tot ontginning der primaire erts, met welke hervorming van het bedrijf groote kapitalen gemoeid zouden zijn, werden reeds in 1908 door de Billiton Maatschappij stappen gedaan om te komen tot een verlenging der concessie na 1927. De gevoerde besprekingen leidden tot de indiening op 14 Mei 1915 van een Wetsontwerp, volgens hetwelk de concessie met 40 jaren zou worden verlengd, waartegenover het Gouvernement het recht tot naasting na 1927 zou krijgen. De Memorie van Toelichting tot dit Wetsontwerp was buitengewoon zwak. Bij de mondelinge behandeling, welke eerst op 26—30 Oct. 1917 plaats had, trad de scherpe kritiek door E. P. Wellenstein geoeffend in de Indische Gids van September 1915, zeer op den voorgrond. De vrij heftige discussie voerde ten slotte tot een onbevredigend resultaat. De Kamer verwierp met 35—32 stemmen de motie Yzerman, welke Staatsexploitatie direct na afloop der concessie beoogde. Het Wetsontwerp werd eveneens afgestemd, nadat een motie-Boissevain was aangenomen met 44—24 stemmen, welke motie, met terzijdestelling van het aangeboden contract, den Minister uitnoodigde zoo spoedig mogelijk overleg te plegen met de Billiton Mij., ten einde een behoorlijken gang der ontginning tot en na 1927 te verzekeren. De motie-Boissevain werd door Minister Pleijte niet onjuist gequalificeerd als mosterd aan het desert. Na 9 jaren onderhandeling vroe zij nieuwe onderhandeling, zonder daarvoor een nieuwe basis aan te geven. Naar aanleiding van deze weinig houvast gevende uitspraak der Kamer, heeft Minister Idenburg getracht met de B. M. tot overeenstemming te komen op grond, dat door gemeenschappelijk overleg van beide partijen beslist zou worden, welke kapitaalsuitgaven verder zouden worden gedaan, waartegen het Gouvernement dan de verplichting op zich nam, die uitgaven, voor zoover nog niet afgeschreven, bij den afloop der concessie in 1927 te restitueeren. Dit voorstel, wat feitelijk neerkwam op een voorbereiding tot staatsexploitatie na 1927, werd, men mag wel zeggen

begrijpelijkerwijze, door de Billiton Mij., geweigerd. Zij wenschte zich niet door de zorg voor wat na 1927 zou geschieden te laten hinderen in de gestie, die zij het meest in het belang harer aandeelhouders achtte en richtte haar bedrijf op beëindiging der concessie in 1927 in.

De eerste consequentie was, dat de exploratie en exploitatie der primaire afzettingen vrijwel geheel gestaakt werd. Deze exploratie had op verschillende plaatsen rijke gangertsen in belangrijke hoeveelheden aangetoond, die echter gedeeltelijk zeer lastig te verwerken bleken. Omstreeks 1917 kwam tevens aan den dag, dat bij de vaststelling der gehaltecijfers onbegrijpelijke fouten waren gemaakt, waardoor de waarde der gedane vondsten aanmerkelijk moest worden gereduceerd. Dientengevolge gingen de aanvankelijk te hoog gespannen verwachtingen aangaande de successen van den diepbouw over in naar het voorkomt te ver gedreven pessimisme. Wel is het zeker niet waarschijnlijk, dat de productie uit de ondergrondse aders de alluviale ontginning zal kunnen vervangen, doch dat is ook een beetje veel verlangd. De aard der primaire ertsen brengt mede den bouw van speciale verwerkingsinstallaties, waarmede belangrijke uitgaven zullen zijn gemoeid, evenals met de verdere exploratie. De maatschappij achtte na het verwerpen der concessieverlenging deze uitgaven niet langer verantwoord en stopte successievelijk dit onderdeel van het bedrijf.

Met verdubbelde kracht werd daarentegen gestreefd naar volmaking en uitbreiding van de machinale installaties voor de ontginning der alluviale ertsen. De productie steeg dientengevolge snel van 105.123 pikol in 1917 tot 132.427 pikol in 1921 en bereikte in het werkjaar 1921—22 zelfs een hoogte van 194.487 pikol tin. De niet geheel ongemotiveerde vrees, dat door deze verhoogde productie de bodemrijkdom van Billiton voortijdig uitgeput zou worden was aanleiding, dat door de Regeering opnieuw onderhandelingen met de B. M. werden aangeknoopt. Het denkbeeld Billiton na 1927 zuiver in Staatsexploitatie te ontginnen werd daarbij opgegeven. De opdracht van de Commissie, die als resultaat der onderhandelingen op 3 Febr. 1922 gemeenschappelijk benoemd werd, was dan ook een technisch onderzoek te doen naar de waarde en de vooruitzichten van het bedrijf der Billiton Mij., welk onderzoek zal geschieden met de *uitdrukkelijke bedoeling* om zoo mogelijk te komen tot een door den Staat en de Billiton Mij. op te richten gemeenschappelijk bedrijf voor de voortzetting der tinwinning op Billiton, zolang deze nog winstgevend blijft. Reeds op 30 Juni 1922 diende de commissie haar volledig verslag in, dat de basis vormt voor het ingediende wetsontwerp.

De commissie hield zich allereerst bezig met de quaestie der resterende ertsreserve. Berichten over de uitputting van Billiton zijn reeds van ouden datum. In 1892 en later weer in 1902 meende men ernstig rekening te moeten houden met de mogelijkheid, dat de ontginning binnen enkele jaren zou moeten worden gesloten. Desniettenstaande was men zoo verstandig opnieuw het grondonderzoek uit te breiden met het gevolg, dat ondanks een jaarlijksche productie van rond 70.000 pikol tusschen 1903 en 1914 de ertsreserve meer dan verdubbelde. Daarna verminderde het aantal belangrijke vondsten, doch was de verbetering van het waschrendement aanleiding, dat ondanks de snelle stijging van de productie de ertsreserve ver boven die van 1903 bleef. Het werkjaar 1921—22 geeft naast een record productie tevens buitengewoon gunstige boorresultaten. Op grond der boringen werd 424.713 pikol geregistreerd, waartegen 111.510 pikol moest worden geroeyerd. Per 1 Juni 1922 was de ertsreserve gestegen tot 1.686.305 pikol. Bij deze opgaven is, in onderscheid met vroegere, rekening gehouden met den verwerkingsfactor. Ondanks de fraaie resultaten van '21—'22, welke ook wel verband zullen houden met de afrooppolitiek, is het wel waarschijnlijk, nu jaren lang en met groote activiteit gezocht is

ook naar armere en diepe terreinen, dat, wat groote tinertsafzettingen betreft, gevonden is, wat gevonden kon worden. In hoeverre kostprijdsdaling van het machinaal grondverzet, o.a. door meerdere toepassing van emmerbaggers, of verdere verbetering van het waschrendement armere terreinen exploitabel zullen maken, dient afgewacht.

De deskundige commissie acht de aangetoonde werkelijke ertsreserve voldoende voor een rationeele ontginning door een continu bedrijf in ongeveer 10 jaar met een gemiddelde productie van 120.000—130.000 pikol 's jaars. Bij hogere tinprijzen of bij een betekenende verlaging van den kostprijz, kan deze bedrijfsduur nog met enkele jaren verlengd worden, doordat dan de ontginning van de z.g. voorwaardelijke ertsreserve economisch mogelijk zal worden. Bij de beoordeeling en gebruik van het uitgebrachte rapport mag natuurlijk één factor niet uit het oog worden verloren, n.l. de hoogte van den tinprijs ten tijde, dat het werd opgesteld. Op 21 Febr. 1922 bereikte de tinprijs te Londen een minimum met £ 140. Over het op 31 Mei eindigende werkjaar 1921—22 was de gemiddelde verkoopprijs van het tin f 108,81 per pikol, de laagste gemiddelde prijs sinds 1910. Beschouwingen en daaruit getrokken conclusies, die bij dergelijke prijzen juist kunnen worden geacht, verliezen veel van hun geldigheid, wanneer de tinprijzen zich herstellen en stijgen tot £ 220, zooals tegenwoordig het geval is. Waar de commissie van nieuwe vondsten op het eiland geen ingrijpenden invloed op den levensduur van het bedrijf verwacht, is onder de gegeven omstandigheden haar conservatieve schatting van de ertsreserve begripelijk.

De commissie meent, dat de mogelijkheid om in de territoriale wateren en op de omliggende kleine eilanden, die bij het concessie terrein zullen worden ingelijfd, exploitabel tinerts aan te treffen, van beperkten omvang is. Zoodra iets verluidde van de nieuwere hypothesen aangaande het ontstaan der z.g. alluviale tinertsafzettingen, welke hun voorkomen in zee meer waarschijnlijk maken, heeft de Regeering zich gehaast de territoriale wateren van Billiton voor mijnbouwkundige opsporingen door particulieren te sluiten. Zelf nam de Regeering echter evenmin de opsporing ter hand en liet zodoende de gelegenheid voorbijgaan om zich in tijds te oriënteren omtrent den eventueelen tinrijkdom der territoriale zee. De commissie kon daardoor ten deze slechts geven een niet door boorresultaten gesteunde opinie, die juist kan blijken of niet. De commissie merkt terecht op, dat eventueel te vinden tinertsafzettingen hun economische waarde vooral ontleenen aan de nabijheid van een georganiseerd tinbedrijf op het hoofdeiland. Eenmaal besluitende tot de stichting der Gemeenschappelijke Maatschappij zou het een economische dwaasheid zijn, die Maatschappij niet óók de beschikking te geven over de territoriale zee en de kleine eilanden.

Waar ten slotte de commissie voorshands ook niet veel van de ontginning der primaire afzettingen verwacht, is hare eindconclusie, dat een rationeele winning van de overblijvende ertsreserve de eenige reële basis voor de ontginningspolitiek van het gemeenschappelijk voort te zetten bedrijf zijn zal. Zulk een rationeele ontginning eischt een *continu* bedrijf en een spoedige herziening van de huidige ontginningspolitiek der Billiton Mij., reden waarom dan ook voorgesteld wordt de gemeenschappelijke ontginning met 1 Juni 1923 te doen ingaan.

Het is niet voor bestrijding vatbaar, dat indien de Billiton Mij. voortgaat in de nog resterende concessiejaren jaarlijks 200.000 pikol tin te produceeren en zij daartoe de beste deelen der ertsreserve ontgint, de winning der na 1927 nog resterende armere terreinen bezwaarlijker zijn zal en dat de totale winningskosten der geheele reserve hoger zullen zijn, de winst uit dien hoofde dus kleiner, dan indien rationeele exploitatie plaats heeft.

De commissie is van meening, dat er bij voortzet-

ting van de tegenwoordige afroompolitiek na 1927 slechts een reserve overblijven zal, welke wegens het verdwijnen der gunstige kernen een te lagen tinrijkdom zal hebben om daarop een bedrijf van eenige beteekenis te vestigen. Naar schatting zouden in dat geval 400.000—500.000 pikol onontginbaar blijven, hetgeen volgens de Memorie van Toelichting bij een tinprijs van *f* 125 en een gemiddelde winstmarge van *f* 30 een verlies van 12—15 miljoen gulden zou beteekenen. Bij de mondelinge behandeling werd door den Regeeringsgemachtigde, in verband met den toenmaals geldenden tinprijs van *f* 155, het door de afroompolitiek veroorzaakte verlies zelfs op 24 à 30 miljoen geschat. Waar de schade door de afroompolitiek veroorzaakt, bestaat in een verhooging der totale productiekosten, die uit den aard geheel onafhankelijk zijn van den tinprijs, zal het ook voor een leek duidelijk zijn, dat de laatst gegeven becijfering voor het verlies in ieder geval fout is. De Regeeringsgemachtigde overzag, dat de ontginbaarheid van een terrein niet beheerscht wordt door den tinrijkdom, doch door de waarde van het daarin zich bevindende tin. Wanneer de tinprijs stijgt zal dus het directe gevolg zijn, dat de hoeveelheid onontginbaar verklaard tin vermindert, waarmede de basis voor zijn berekening wegvalt. Doch ook de in de M. v. T. gegeven becijfering komt zeer aanvechtbaar voor. Nu eens aannemende met de commissie, dat een rationeele ontginning der ertsreserve een gemiddelde winstmarge zal laten van *f* 30 bij een tinprijs van *f* 125 per pikol en tevens, dat inderdaad door de afroompolitiek 500.000 pikol onontginbaar zullen achterblijven, dan representeert zulks n. h. v. allermint een verlies van *f* 15.000.000. In ieder geval toch zal ook bij rationeele ontginning de winstmarge voor de armere stukken beneden het gemiddelde liggen, waardoor het verliescijfer evenredig moet worden gereduceerd. En omgekeerd zal de winstmarge der rijkere deelen, die door de B. M. worden uitgekozen, niet onbelangrijk boven *f* 30 moeten liggen, daar er anders geen aanleiding zijn zou voor de geheele afroompolitiek. Van de door de ontginning dezer rijkere stukken verkregen méérwinst geniet het land 5%, een omstandigheid, die in de M. v. T. geen vermelding vindt, doch op grond waarvan het becijferde verlies opnieuw vermindert moet worden. Al moet naar het voorkomt de door de afroompolitiek veroorzaakte schade om deze redenen op een lager cijfer gesteld worden, dan in de M. v. T. het geval is, het staat vast, dat deze exploitatiemethode van gemeenschapsstandpunt gezien, niet verdedigbaar is. Het komt dus juist voor, dat de Regeering tracht daaraan een eind te maken.

Het hier gestelde doel zou bereikt kunnen worden door concessieverlenging. Bij de behandeling in den Volksraad bleken aanvankelijk verschillende leden daartoe geneigd, zij het dan ook, dat zij daarbij verlangden, dat bij een zoodanige verlenging behalve afdoende bepalingen tegen afrooming, nog regels zouden worden vastgesteld omtrent jaarlijks te produceeren en te verkoopen hoeveelheden tin, de wijze van ontginning en wat dies meer zij. Terecht werd door den Regeeringsgemachtigde betoogd, dat het in verband met de eigenaardigheden van het tinbedrijf — evenals van ieder ander mijnbedrijf — niet mogelijk en nog minder gewenscht is, dergelijke bedrijfszaken door vastlegging in de concessiebepalingen te regelen. Wil het land werkelijke medezeggenschap in Billiton-aangelegenheden dan voert concessieverlenging niet tot het doel.

Het voorstel, dat nu is ingediend, bezit, vergeleken met concessieverlenging voor het Land geen nadeelen. De meening, dat het vermeerdering van risico mede zou brengen, kan niet juist worden geacht. Daarentegen opent de nieuwe regeling wél de mogelijkheid overwegenden invloed op den gang van zaken uit te oefenen.

Het wetsontwerp laat de winstverdeling vrijwel ongewijzigd. Het Gouvernement brengt in de Ge-

meenschappelijke Maatschappij, die met een kapitaal van 16 miljoen wordt opgericht, in: het opgeven van zijn recht op winst en liquidatie-uitkeering krachtens de overeenkomst van 1892, alsmede een nieuwe concessie voor alle A-delfstoffen en voor het geheele gewest Billiton; het ontvangt daartegen *f* 10.000.000 aandelen A., welke niet verhandelbaar zijn. De Billiton Mij. brengt in haar loopend bedrijf met voorraden en reserves met uitzondering van hare huizen en erven te 's-Gravenhage en van het voordeelig saldo van de op 31 Mei 1923 afgesloten winst- en verliesrekening; zij ontvangt daartegen *f* 6.000.000 aandelen B. De B. M. doet verder afstand van haar preferent recht op uitkeering van *f* 3.137.468,61 bij liquidatie en ontvangt daartegen de huizen te 's-Gravenhage benevens een bewijs van deelgerechtigdheid groot *f* 3.054.468,61, af te lossen door uitkeering na 1927 van een kwart van de netto winst en dat, voor zoover niet afgelost, preferent blijft bij liquidatie. Ieder aandeel geeft recht op één stem, terwijl het aantal stemmen, door een stemgerechtigde uit te brengen, niet beperkt is. Deze bepaling waarborgt overwegende zeggenschap voor het Land. Het bestuur der Maatschappij wordt gevoerd door een Raad van Beheer, die uit 5 leden bestaat en door de Directie. Werkelijke invloed op den gang van zaken kan door de Regeering worden uitgeoefend door de bepaling, dat 3 leden van den Raad van Beheer door den Minister van Koloniën worden benoemd en ten allen tijde kunnen worden ontslagen. De leden van den Raad genieten een vaste bezoldiging van minstens *f* 6000, doch geen tantièmes. Ter bevordering van de continuïteit zal de Billiton Mij. voor de eerste vijf jaar — en practisch gesproken natuurlijk ook daarna — als Directie optreden. De Directie kan echter ten allen tijde door den Raad van Beheer worden ontslagen. Behalve een vast tractement geniet de Directie 5 pO. van de overwinst, nadat 6 pO. op de aandelen is uitgekeerd, met een door den Raad te bepalen maximum. De maatschappij heeft haar zetel in Nederland. Door den Volksraad is een amendement aangenomen, dat den zetel naar Indië verplaatst en de benoeming van de leden van den Raad van Beheer aan den Gouverneur-Generaal wil brengen. Hoewel er in het algemeen veel voor te zeggen is, den zetel der Indische Gemengde Bedrijven ook in Indië te vestigen, is in casu dit amendement een leeg gebaar, daar het begrijpelijkerwijze door de Billiton Mij. en diens gevolg ook door de Regeering onaannemelijk is verklaard. Het komt ook niet logisch voor, dat wanneer men de Billiton Mij. tot Directie benoemt, omdat men terecht wil profiteren van haar rijke ervaring, men tegelijkertijd dit lichaam zou willen desorganiseeren door het te dwingen zijn zetel te verplaatsen. In overeenstemming met de beschouwingen van de technischdeskundige commissie is de duur van de Vennootschap gesteld op 25 jaar. De maatschappij krijgt de bevoegdheid deel te nemen in andere vennootschappen, die een overeenkomstig doel buiten het gewest Billiton beoogen. Bij de mondelinge behandeling is vastgelegd, dat hieronder alleen tinbedrijven te verstaan zullen zijn. Aandeelhouders B. zullen in het bedrag van hun dividend geen vermindering onder vinden, indien speciale nieuwe belastingen mochten worden ingesteld op de binnen de concessie gewonnen delfstoffen. Het is niet duidelijk, welke rechtsgrond er aanwezig is om, gesteld een buitengewoon gunstige conjunctuur op de tinmarkt gaf het Gouvernement den boozen lust om daarvan te profiteren door een speciale tinbelasting, daarin de aandeelhouders van de Sinkep Mij. wél en de aandeelhouders in de Gemeenschappelijke Billiton Mij. niét te laten bijdragen, terwijl de laatsten wellicht meer voordeel van de hooge prijzen zouden genieten dan de eersten. Dergelijke alleen bij hooge uitzondering wellicht verdedigbare speciale belastingen worden niet méér acceptabel door er nog weer speciale vrijstellingen van te verlenen. Bij liquidatie neemt Nederlandsch-Indië alle aan de Vennootschap toebehoorende goederen over

tegen een taxatie, waarbij rekening gehouden wordt met den stand der ertsreserve.

Het wetsontwerp, waarvan hiermede de voornaamste bepalingen zijn weergegeven, geeft den Staat invloed op den gang van zaken en waarborgt een rationeele ontginning, doordat de reden voor de afroompolitiek vervalt en een continu bedrijf vóór en ná 1927 verzekerd is. De gekozen oplossing zal daarom velen bevredigen, doch vermoedelijk niet de principieele voorstanders van Staatsexploitatie. Dat het bedrijf zich minder voor Staatsexploitatie zou leenen, op grond van de verschillen tusschen de tinerts-afzettingen van Banka en Billiton, zooals in de M. v. A. wordt betoogd, kan n. h. v. moeilijk worden volgehouden. Er mag echter op gewezen worden, dat er in dit geval uitsluitend financiële belangen op het spel staan, economische overwegingen als in de Djambi-quaestie spelen hier geen rol. Het gaat uitsluitend om de vraag of 8/8 van de door een eventueel Staatsbedrijf te behalen winst ten slotte meer voordeel laten zal dan 5/8 van de winst van het gemeenschappelijk bedrijf, dat in dit geval geheel met particuliere exploitatie gelijk te stellen is.

De dividenden der Billiton Mij. zijn in de jaren 1900—1907 en 1916—'20 zeer fraai geweest, doch de tinprijzen zijn wisselvallig en 1921 gaf een verlies van 3¼ miljoen. Het dividend vormt echter een slechten maatstaf voor de oogenblikkelijke rentabiliteit; men moet, om die te beoordeelen het winstsaldo vergelijken met het in het bedrijf vastgelegde kapitaal. Volgens de schatting der commissie moet het in het Billitonbedrijf werkzame kapitaal op f 17.674.000 worden gesteld. Men kan wellicht een meer optimistische meening dan de commissie hebben aangaande den waarschijnlijken levensduur der Billiton-ontginning, doch men mag niet verwachten, dat de gemiddelde winst zich op het niveau der afgelopen periode zal kunnen handhaven. Over de periode, waarover de concessieverlenging van kracht is geweest, bedroeg het winstaandeel van het Gouvernement gemiddeld 2 miljoen 's jaars, dat der Billiton Mij. f 1.200.000. Gezien den gang van zaken bij talrijke overheidsbedrijven in de laatste jaren, moet er ernstig aan getwijfeld worden of de rentabiliteit van een eventueel Staatsbedrijf op Billiton gelijk gesteld zal mogen worden met die van het gemeenschappelijke bedrijf. Van persoonlijke appreciatie zal afhangen met welk bedrag uit dien hoofde men de mogelijke meerwinst bij Staatsexploitatie moet verminderen. Bij invoering van een Staatsbedrijf zal het Gouvernement daarin een vrij aanzienlijk bedrag moeten vastleggen, welk bedrag aan de hand van de schatting der commissie en van de liquidatiebepalingen op 8—9 miljoen kan worden gesteld. Naast de talrijke andere miljoenen zal het Gouvernement ook deze som moeten leenen. De daarvoor te betalen rente ad rond f 500.000 komt in mindering van de mogelijke meerwinst, evenals de niet te versmaden bedragen, die de Regeering in den vorm van inkomsten- en dividendbelasting nog van het winstaandeel der Billiton-Mij. heft. Indien zuivere Staatsexploitatie wordt ingevoerd, is het niet onder cijfers te brengen, doch niettemin reële verlies, veroorzaakt door de voortzetting van de afroompolitiek, niet te ontgaan. Een verder bezwaar, wellicht van niet minder belang, is dat in dát geval het bedrijf niet continu zijn zal; het grondonderzoek en de voorbereiding voor latere exploitatie worden uit den aard gestaakt; het is niet zeker, dat de beambten der B. M. in Staatsdienst zullen willen overgaan en niet waarschijnlijk, dat dit met de groote massa van het voortreffelijke Chineesche werkvolk het geval zijn zal; in het kort de „goodwill” van het bedrijf loopt kans ernstig geschaad te worden. Op grond van het hier aangevoerde, wil het voorkomen, dat de fiscale belangen, die bij de keuze tusschen Staats- en Gemeenschappelijk bedrijf op het spel staan, op zijn best van beperkten omvang zullen zijn en dat daarom in de gegeven omstandigheden ook zij, die in het algemeen vóór Staats-

exploitatie geporteerd zijn, met de gekozen oplossing genoegen kunnen nemen.

Ten slotte is er nog een argument, op grond waarvan de aanneming van het wetsontwerp gewenscht voorkomt.

Sinds lang is de Indische mijnbouwpolitiek en speciaal ook de organisatie van de Regeeringsbemoeyenis met den mijnbouw, onderwerp van veel en velerlei goed gedocumenteerde kritiek. Zij, die van meening waren, dat er geen bezwaar bestond tegen uitbreiding van het aantal Staatsmijnbedrijven in Indië, indien financiële of economische overwegingen zulks wenschelijk maakten, hebben daarbij steeds op den voorgrond gesteld, dat een grondige reorganisatie van het Departement van Gouvernementsbedrijven daaraan vooraf moest gaan. De geoeffende kritiek vond weerklink in de Kamer en was ten slotte aanleiding, dat in Indië een commissie werd benoemd om het probleem van de herverkaveling der Bestuursdepartementen te bestudeeren en op te lossen. Na jaar en dag kwam deze commissie tot het merkwaardige besluit: „Tout est pour le mieux dans le meilleur des mondes”. Van reorganisatie binnen afzienbaren tijd is geen quaestie meer. Onder zulke omstandigheden moet de vermeerdering van het aantal Gouvernementsmijnbedrijven, waarvan slechts enkele zich onderscheiden door een meer bevredigenden gang van zaken, met nóg een, van den omvang en het belang der Billiton-ontginning, een gevaarlijk experiment worden geacht.

J. RUEB

Mr. TREUB OVER DE OLIEPALMENCULTUUR.

De heer J.-P. Schalkwijk te Rotterdam, schrijft ons:

Bij het lezen van het pas verschenen boek „Nederland in de Oost”, reisindrukken van Mr. M. W. F. Treub, een boek; dat op aangename wijze véél wetenswaardigs vertelt over „onze Oost” en zoodoende een uitmuntende propaganda maakt om de belangstelling van het Moederland voor zijn kind te verhoogen, trof mij in het hoofdstuk „de groote Cultures”, bij een beschrijving van de „Oliepalmcultuur”, die, zooals men weten zal, van nog vrij recenten datum is, eene ontboezeming, die m.i. niet onbesproken blijven mag.

De heer Treub schrijft nl.:

„Over de vooruitzichten van deze (de Oliepalmen) Cultuur, zijn de meeningen zeer verdeeld. Men geeft wel toe, dat het product een waardevol eetbaar vet is, dat met minder kosten is te bereiden dan de Cocosolie, maar verschillende der heeren, met wie ik erover sprak, zagen moeilijkheden op het gebied van den afzet. Men moet daarvoor namelijk terechtkomen bij de margarine- of de zeep-fabrikanten. Nu is het bekend dat die takken van bedrijf niet alleen sterk zijn geconcentreerd, maar dat ook de Zeepfabrikanten met de margarine produceuten in nauwe relatie staan. De twijfelaars aan de toekomst van de Oliepalmindustrie zijn nu bevreesd, dat die groote Combinaties de markt wel eens zoozeer zouden kunnen drukken, dat de winst voor het grootste deel aan de oliepalmproduceuten zou voorbijgaan. Of die vrees al dan niet overdreven is, valt niet met zekerheid te zeggen. Mocht zij worden bewaarheid, dan ligt, dunkt mij, het verdedigingsmiddel voor de hand. De Oliepalmkweekers zijn ook geen kleine kinderen. Ook zij beschikken in eenigszins normale tijden, als hun bedrijf op zichzelf genomen levensvatbaar en winstgevend blijkt, over kapitaal. Deze ondernemers zouden bij al te groote inheligheid van de kleine groep van afnemers er door de omstandigheden toe worden gebracht, zelf zeep en/of margarine te gaan maken.

Wie als het tot een strijd op dat gebied komt, de sterkten zullen blijken, valt bij voorbaat niet uit te maken.”

Tot zoover Mr. Treub.

Het welslagen der Oliepalmcultuur hangt véél meer af van de mogelijkheid, om met andere plantenvetten concurrerende vetten te produceeren, dan van de houding, die de consumenten (fabrikanten) tegenover dit plantenvet zullen aannemen.

In de eerste plaats is de heer Treub niet heel duidelijk in zijne uiteenzetting, wat eigenlijk door den „Oliepalm” wordt voortgebracht.

ZED. zegt, dat de meeningen verdeeld zijn en men

„wel toegeeft, dat het product een waardevol eetbaar vet is, dat met minder kosten is te bereiden dan de Cocosolie”(?) , doch juist dit punt, de kostprijs, moet nog bewezen worden, terwijl het „waardevol eetbaar vet”, uit de palmpittenolie bereidt wordt.

Het vruchtvliesch levert de „palmolie”, die grootendeels als technisch vet in de zeepindustrie en kaarsenfabrieken verbruikt wordt.

Dit laatste product is moeilijk zoo te winnen, dat het ruwe vet minder dan 10 pCt. vrije vetzuren bevat (hooger gehalte maakt, dat het vet *oeconomisch* moeilijk neutraal gemaakt kan worden; het vet wordt dan n. l. te duur in verhouding van vele andere plantenvetten, voornamelijk Cocos, dat in ruwen vorm 2 tot 5 pCt. vetzuren bevat, terwijl ook de kleur eenig beletsel vormt).

De Afrikaansche Palmolie, ik zou haast zeggen het moederproduct, wordt dan ook bijna geheel als technisch vet verbruikt; de Sumatra palmolie heeft door de betere winning zeer zeker een voorsprong, wat de vetzuren betreft, op de Afrikaansche en heeft véél meer kans dan deze laatste, om als grondstof voor eetbaar vet geschikt gemaakt te kunnen worden, hetgeen de praktijk ons trouwens leert, doch in het algemeen gesproken is de palmolie thans nog meer een zeepolie.

De palmpittenolie daarentegen, d. i. de olie, die uit de pit geperst wordt, nadat deze van de steenachtige schaal is ontdaan, is een uitstekend geschikte en courante grondstof voor de margarine-industrie, aangezien deze olie even gemakkelijk als de cocos neutraal te maken is.

Het komt er nu maar op aan, of de oliepalmcultuur ten eerste voldoende opbrengst per hectare aan vruchten kan leveren; of die vruchten op economische wijze tot vet te verwerken zijn en of dat vet, 't zij technisch of eetbaar vet, een voldoende prijs zal opbrengen om de onderneming rendabel te maken. En óf dit vet een voldoende prijs kan opbrengen, hangt weer af van aanbod en vraag van andere technische en/of eetbare vetten (grondstoffen).

Waar de heer Treub nu spreekt van de vrees van twijfelaars aan de toekomst der oliepalmindustrie, dat door de groote margarine- en zeepfabrikantencombinaties de prijs zoozeer gedrukt zou kunnen worden, dat de zaak, die rendabel had kunnen zijn, dit niet meer worden zou, daar kan ik die twijfelaars gerust bemoe-digen.

Er is m. i. geen kwestie van een dergelijk gevaar. Slechts wanneer de palmvetten tot een op den duur proportioneel hooger prijs dan de overige plantenvetsoorten zouden moeten worden verkocht om rendabel te zijn, is de consumptie er van onmiddellijk beperkt en de cultuur eene mislukking. De fabrikanten kopen *natuurlijk* die grondstoffen, die het best geschikt en het voordeligst voor hun fabriek zijn, en er is gelukkig geen gebrek aan die grondstoffen, die met en naast elkander de markt vormen, waarin geen „combinatie” ongestraft kan ingrijpen. Het spreekt vanzelf, dat er periodes zullen zijn, zooals zij er steeds geweest zijn, dat de prijzen door minder aanbod, als gevolg van misoogsten van oliezaden, of door grootere vraag dan aanbod stijgen zullen, en later misschien zelfs weer beneden productieprijzen dalen, doch de gemiddelde waarde zal steeds boven den productieprijzen blijven, wanneer die productieprijzen met andere vetten kan concurreren; het middel, aan de hand gedaan om „bij al te groote inhalingheid van de kleine (sic) groep van afnemers, zelf zeep en/of margarine te gaan maken” zal werkelijk niet behoeven te worden toegepast en de oliepalmindustrie zou zich trouwens daarmee leelijk in de vingers snijden, daar die „kleine groep”, die zich van goedkoopere grondstoffen buiten de palmindustrie kan bedienen, haar den verkoop van hare fabriekaten onmogelijk zou maken, omdat zij, die goedkoopere grondstoffen gebruiken, ook goedkoopere kunnen leveren.

Gedurende den oorlog is er onder den angst, dat er te weinig grondstoffen, vooral van „eetbare” vetten,

zouden beschikbaar komen, een sterk streven waargenomen van den consument, (in casu fabrikanten) om zich ook als producent (planter en ruw-oliefabrikant) in Indië, Afrika en Zuid-Amerika te vestigen. De resultaten acht ik vrijwel bekend. Het was z.g. „risico-overdeeling”, het bleek risico op één hoofd stapelen en de sommen, die onder dit hoofd als verlies te boeken zijn, zijn niet onder cijfers te brengen.

Vrijwel algemeen heeft men ingezien, dat het „schoenmaker houdt je bij je leest” nog niet zoo gek is, en ook dat de wet van vraag en aanbod nog steeds haar rechten doet gelden.

Verkoopers, zoowel als koopers, doen natuurlijk hun best, de één om zooveel mogelijk voor zijn product te bedingen, de ander om zoo goedkoop mogelijk te kopen; vrees dat de een of de ander het kind der rekening zal worden, behoeft men werkelijk niet te hebben, vooral niet bij een zoo groot en van zoovele verschillende productielanden afkomstig artikel als „plantenvetten”. De producent moet er op uit zijn, wil hij reüseeeren, het best mogelijke product tot den laagst mogelijke kostprijs te kunnen leveren, de consument dat vet te verwerken, dat hem proportioneel het best schikt, om de concurrentie met zijn collega's vol te houden, en oeconomisch gesproken mag hij niet gedwongen zijn, de door hem zelven geproduceerde grondstoffen te verwerken, waar hij beter en goedkoper een andere grondstof koopen kan. Ook hierin ligt een waarborg voor den gereeden afzet van de producten der oliepalmindustrie, *wanneer deze concurrerend met andere plantenvetten kunnen worden geproduceerd.*

J. P. SCHALKWIJK.

P.S. Ten bewijze, dat de Ned. Ind. Palmolie-industrie niet op een „nieuw terrein” begint, diene, dat de invoer van Afrikaansche palmolie alléén in Engeland gedurende 1922 was ca. 71.000 tons (van 1016 KG.) en van palmpitten ca. 95.000 tons (uit de palmpitten wordt ca. 45 pCt. olie geslagen). Van een „uitsluiting” van zulk een productie kan immers geen sprake zijn.

* * *

Ik zou van de door de Redactie welwillend aangeboden gelegenheid, desgewenscht een paar woorden onder het stuk van den heer S. te schrijven, geen gebruik hebben gemaakt, indien de schrijver in het begin van zijn stuk niet een uitdrukking had gebezigd, die niet geheel juist is.

Hij spreekt van een „ontboezeming” mijnerzijds in het door hem overgenomen stukje uit mijn boek. Ik had evenwel niet de minste aanleiding in verband met de oliepalmcultuur mijn boezem te ontlasten, om de goede reden, dat die cultuur mijn gemoed in geen enkel opzicht bezwaart.

Ik gaf alleen twee verschillende meeningen weer over de kansen van succes. En ik voegde er een opmerking bij, slaande op een gevaar, dat mij werd genoemd. Dit weerspreekt de heer Schalkwijk dan ook niet. Zijne beschouwing, die des te interessanter is, omdat zij van deskundige zijde komt, leidt tot de conclusie, dat het er alleen op aankomt dat de Indische oliepalmindustrie zal blijf geven plantenvetten te produceeren, die in kwaliteit en prijs concurrerend zijn.

Er is voor mij niet de minste aanleiding dit te weerspreken. Ongetwijfeld is dit de eerste voorwaarde voor het welslagen der cultuur; maar het is toch wel meer voorgekomen, dat takken van bedrijf in moeilijkheid kwamen door prijsdrukkende combinaties van machtige koopers. Dat dit gevaar in dit geval niet te duchten is, zullen de belanghebbenden bij de oliepalmcultuur met groote belangstelling vernemen.

TREUB.

IN EN OM DE INDISCHE BEGROOTING.

IV. (Slot.)

De vorige maal werd tot slot de rol, welke de Algemeene Secretarie in de Indische Staatshuishouding speelt, aan een beschouwing onderworpen.

Er is nog een ander punt, dat de aandacht verdient. Het is evenmin nieuw, maar wordt m.i. steeds duidelijker geaccentueerd. Dat is de al of niet handhaving van den Raad van Indië. Zijn taak is vooral na de instelling van den Volksraad van heel wat minder beteekenis geworden. Daar treden voor de regeering de departementshoofden op ter verdediging en toelichting van begrooting en regeeringsvoorstellen hun departement betreffende en met den titel van regeeringsgemachtigde, immers het autocratisch bestuursstelsel, belichaamd in den G.-G. kent geen tegenover den Volksraad verantwoordelijke Ministers, noch een ministerieel beleid. Er is een regeeringsbeleid, dus dat van den G.-G. en anders niet. Maar de departementshoofden zijn sterk naar voren gekomen, juist door hun optreden in den Volksraad en ook aan de massa blijkt dat bij dezen met den G.-G. het zwaartepunt van de regeering moet liggen en allerminst bij den Raad van Indië. Dat college moet in enkele zaken door den G.-G. worden gehoord en kan in vrijwel alle andere zaken door den G.-G. om advies worden gevraagd, maar staat feitelijk buiten de praktijk, die in de departementen beoefend wordt. Algemeene staatkundige vraagstukken kunnen door dien Raad beoordeeld worden, tenminste als de samenstelling er naar is, nl. als er mannen in zitten wien de beoordeeling van algemeene vraagstukken kan worden toevertrouwd. Zoolang echter het lidmaatschap niet veel meer is dan het eervol einde van eene ambtelijke loopbaan, geeft het daartoe niet de minste waarborgen. We zien het aan de wijze van samenstelling. Er zit bijv. in een gewezen rechterlijk ambtenaar, een dito bestuurshoofd van de buitengewesten, een dito van Java en dat kunnen allen in hun vak kranen zijn, maar of ze ooit den blik verder hebben gericht staat zeer te bezien en wordt niet gevraagd. En verder? . . . ik gaf al enkele aanwijzingen hoe ook ambtenaren, die allerminst in hun vak kranen waren, in dat college worden opgenomen en zeker niet een stuwkracht zijn om den regeeringswagen in de juiste richting te duwen. Geheel Indië beschouwt dat college dan ook niet meer dan als een instituut waarin in het oog der regeering verdienstelijke ambtenaren, ter bekroning voor hun ambtelijke carrière worden opgenomen, maar beteekenis heeft dat college als zoodanig niet, althans zeker niet zooveel dat het gehandhaafd mag worden. Immers de regeering heeft de beschikking over een college dat staat midden in de praktijk van wetgeving en bestuur, nl. den Raad der Departementshoofden. Men zal mij toevoeren, dat ook daarin als regel personen zitten, die er langs den ambtelijken ladder zijn gekomen en vaak even weinig van algemeene staatkundige vraagstukken afweten, maar onder die 9 is toch de kans heel wat grooter dan onder die 5 en voor de niet algemeen staatkundige vraagstukken, die nu ook al te vaak al of niet verplicht naar den Raad van Indië gaan, is dit college dan toch heel wat meer bevoegd.

Ik heb meer dan eens mijn handen in elkaar geslagen over adviezen van den Raad van Indië aan den G.-G. in technische zaken en ook wel niet-technische, mijn departement betreffende, die kant noch wal raakten, ja elkaar soms zin voor zin tegenspraken en bij het imbécile af waren. Adviezen waaruit bleek de totale onbevoegdheid van dien Raad om over zulke zaken te oordeelen, maar waaruit ook vaak bleek de zucht om dien directeur van L., N. en H. die gewone, dus niet ambtelijke, opvattingen huldigde, onaangenaam te zijn. Maar de beteekenis van den Raad van Directeuren als zoodanig is tot heden vrijwel nul. Trouwens het is het meest heterogene stel dat zich denken laat. Aan niemand wordt vóór zijn benoeming gevraagd of hij zich met het algemeen regeeringsbeleid kan vereenigen en zoo zien we die directeuren aan den gouvernementswagen vaak trekken elk in zijn eigen richting! Ja het komt voor dat de een tracht af te breken, wat de ander moeizaam heeft opgebouwd. Elke gedachte zelfs aan homogeniteit en samenwerking ontbreekt.

Laat ik een klein voorbeeld noemen. Het departement van L., N. en H. heeft het met veel beleid en moeite zoover gebracht dat de bevolkingssuikerriet- en bibitcultuur op de hoogvlakte van Malang op bijna gelijke hoogte is gekomen als die van den Europeeschen planter en de bevolking maakt op deze wijze van den grond een heel wat hooger financieel rendement dan bij de cultuur van z.g.n. inlandsche gewassen. Niet enkel het departement van L.; N. en H., maar ieder, die het wel meent met de belangen van den inlandschen landbouwer, verheugt zich over dit mooie resultaat en waterkwesties enz. staan het niet in den weg. Maar het departement van B.B. steekt een spaak in het wiel en verbiedt den planters het riet aan bepaalde fabrieken te verkoopen, want, redeneert de directeur van B.B., die fabrieken hebben een bepaald maximum eigen aanplant van regeeringswege vastgesteld en door nu ook nog riet van de bevolking op te koopen, breiden ze dus feitelijk hun areaal uit! Men zou zeggen: welnu, waar hier dus twee belangen zonder eenig bezwaar kunnen worden geholpen, het voor beide partijen een voordeel is, daar is er niets tegen, maar alles vóór. Maar zoo denkt B.B. er niet over, immers dat de bevolking er voordeel van trekt is goed, maar als ook die vermaledijde suikerindustrie er tevens profijt van heeft moet dat gefnuikt en dus ook der bevolking dat profijt ontnomen.

Enkele suikerfabrieken kregen vergunning tot eenige uitbreiding van het eerder toegestane areaal, echter onder beding geen bevolkingsriet te mogen opkopen. Anderen vroegen of kregen die uitbreiding niet en zijn in den opkoop vrij. Het gevolg is, dat de inlandsche rietplanter niet meer vrij is om zijn riet te verkoopen aan die fabriek die door haar ligging ten opzichte van zijn aanplant den hoogsten prijs kan besteden!

Maar ook in minder materiele aangelegenheden is van homogeniteit geen sprake. Ik heb in dien Raad gezeten met Mr. Creutzberg, wiens onderwijspolitiek ik funest acht. Ik zat er in met een socialist, wellicht communist, die in October 1918 misschien gereed stond om mede het gezag omver te werpen, met dien directeur B. B. boven aangehaald, met den onderteekenaar van het voor den particulieren landbouw lasterlijke stuk bovengenoemd, met nuchter denkende menschen, maar ook met hyperethici, met betrouwbaren en onbetrouwbaren, flinken en slappen, maar van een algemeene richting was geen sprake. Zoolang de regeering niet zorgt dat bij de keuze van benoeming menschen worden genomen, die althans in de groote beginselen van het regeeringsbeleid homogeen denken, zoolang zal er van dien Raad van Directeuren geen kracht uitgaan niet alleen, maar zullen de departementen van algemeen bestuur maar al te vaak elkaars werk belemmeren.

Ook in den Volksraad, niettegenstaande daar alle directeuren als gemachtigden der regeering staan, komt dat verschil van inzicht tot uiting, ten nadeele van het algemeen gezag.

Maar wanneer de samenstelling er eene is van kloekke mannen niet alleen, maar die in de hoofdrichting eensgezind zijn, dan heeft de G.-G. daarin een adviseerend lichaam, dat heel wat dichter bij de werkelijkheid staat dan de Raad van Indië, maar ook een groter belang heeft bij de consequenties van zijn advies, immers de samenstellende deelen van dat college zullen ze zelf hebben uit te voeren en daarmee hun deugdelijkheid hebben te bewijzen. H. M. de Koningin, benoeme een voorzitter, die geen departement bestuurt en ten opzichte van den G.-G. dezelfde functie bekleedt als thans de vice-president van den Raad van Indië. Maar dan moet het ook mogelijk worden gemaakt voor elk lid van dien Raad om heen te gaan, wanneer zijn opvatting niet meer strookt met de aangenomen lijn. Ik bedoel dus dat hem dan in den vorm van pensioen eene compensatie toekomt voor de positie, die hij bij de aanvaarding van het directeurschap heeft moeten opgeven. Er groepeerd zich nog meer om dit begrip, o.a. eene wijziging in de positie van den G.-G., die dan met dien Raad de uitvoerende macht

zou deelen, een z.g.n. „gouverneur-generaal in rade”, maar dat onderwerp is thans buiten het bestek van mijne opmerkingen.

Bij afschaffing van den Raad van Indië wordt pl.m. 1½ ton bezuinigd en dat bij beter, meer doeltreffend staatsbeheer.

Ten slotte moet ik nog even wijzen op den Volksraad. Dat men den voorzitter van dat college in salaris en dus in positie heeft gesteld boven de departementshoofden acht ik politiek onjuist. Het vermindert ook in dat college de positie der departementshoofden. Niemand denkt er aan, en terecht, om in Nederland den voorzitter van Eerste of Tweede Kamer hooger in rang te stellen dan de Ministers. Ook al zijn deze in Indië ambtenaar en slechts verantwoordingschuldig aan den G.-G., zij vervullen dezelfde functie, behooren die althans te vervullen, wanneer de onjuiste, onwettige en belemmerende functie van de Algemeene Secretarie tot de juiste plaats is teruggebracht.

De instelling van den Volksraad als adviseerend lichaam ter beoordeeling van begrooting en enkele andere regeeringsmaatregelen juich ik toe. Er moet een forum zijn, waar men zich kan uitspreken en met de regeering van gedachten kan wisselen. Maar voor dien z.g.n. wetgevenden raad, door Minister de Graaff voorgesteld, gevoel ik weinig. Moet die Raad doen wat thans de Volksraad doet, maar meer intensief? En zal dan de Volksraad in zijn geheel er genoeg mee nemen dat het eigenlijke werk door enkelen wordt gedaan of voorbereid? Ik geloof het niet. Wanneer we de debatten volgen dan zien wij, dat allerminst de bedoeling bij zeer vele leden voorzigt om den zittingsduur zoo kort mogelijk te doen zijn en bij een z.g.n. wetgevenden raad zie ik dat niet veranderen. De animo om de zitting te rekken is over 't algemeen groot. Voor meerdere leden is het vaak zoo moeilijk hun tijd er aan te besteden, gebonden als ze zijn aan een of andere functie of beroep, maar er staat tegenover dat het voor dezen geen „baantje” is en zij bij hun eigen bezigheden, ik zou zeggen bij de zorg voor het dagelijksch brood, den lust en liefde hebben op deze wijze de belangen van hun land te dienen. Waarlijk dezen zijn de slechtsten niet, vaak de besten in den Raad.

Nu zal een deel als leden van den „Wetgevenden Raad” bezoldigd worden, zoodat ze zich uitsluitend aan die taak kunnen wijden. Zal het er beter van worden? Ik geloof het niet. Werd het er in Nederland beter van, toen men in de plaats van de toelage van f 2000,— later f 3000,— voor het Kamerlidmaatschap, dat bedrag op f 5000,— bracht en het nu een om financieele redenen voor velen begeerlijk „baantje” is geworden? Mijn antwoord moet ontkennend zijn en in die ontkennig sta ik niet alleen.

Neen, de salarissen voor de leden van den Wetgevenden Raad kunnen bespaard worden zonder 's lands belang te schaden. De betekenis en bevoegdheid van den Volksraad zoude er niet door veranderen. De tijd daarvoor is m. i. nog niet gekomen. Eene teleurstelling voor enkele dier vroede mannen wellicht, want meerdere Volksraadsleden kijken reeds gretig in de richting van den „Wetgevenden Raad”.

In bovenstaande beschouwing heb ik enkele opmerkingen gemaakt en aanwijzingen gegeven om te komen tot een zuiniger en meer doeltreffende inrichting van onze staathuishouding. Maar dat alles is onvoldoende, wanneer niet het vigeerende belastingstelsel, dat geen stelsel is, ja uitmunt door stelselloosheid, grondig wordt herzien en de regeering er angstvallig voor wake de welvaartsbronnen van het land niet zoodanig te beperken, dat ieder wordt afgeschrikt er nieuwe bronnen bij te zoeken en de oude tot grooter productie te brengen. Het tegenwoordige stelsel, als we 't voor een oogenblik dien naam willen geven, is niet anders dan te nemen waar het op 't oogenblik te krijgen is door al of niet toevallige omstandigheden en al of niet als gevolg van eigen energie.

Elk persoon, elk bedrijf, elke maatschap zal moeten bijdragen in de huishouding van den staat, maar

toch naar gelijken maatstaf. Als bijv. de petroleum-industrie, dank zij haar eigen energie, ja zelfs dank zij omstandigheden die buiten haar invloed liggen, eene flinke winst maakt, zal ze daarvan moeten betalen, maar niet zoo, dat ook de groote risico van een dergelijk bedrijf niet meer kan worden geloopt of geen flinke belooning vindt, of goedkooper elders terecht kan en ons ontloopt met alle voordeelen voor het land.

Zoo is het met de suikerindustrie eveneens en het is onrechtvaardig, maar onverstandig tevens, wanneer dan de fiscus zoo'n industrie tot extra object kiest en het de vruchten van arbeid en risico ontnemt. Dan zal geen kapitaal zich meer wagen met een dergelijk lot voor oogen. Dat beteekent, dat dat kapitaal niet meer beschikbaar is om ons Indië en wel in de eerste plaats de buitengewesten tot ontwikkeling te brengen. Voor willekeur in de belastingheffing moet men in de eerste plaats veilig zijn. En die veiligheid vindt het kapitaal thans in Ned. Oost-Indië niet. In uitbreiding van landbouw, mijnbouw, scheepvaart, handel, industrie, door dat kapitaal gedreven en gesteund, ligt de toekomst van het land en ook de toekomst van 's lands schatkist, die daarin eenen natuurlijken toevoer moet krijgen, stijgende, ook zonder die stelsellooze en onrechtmatige grepen van den fiscus, in rechte verhouding met die uitbreiding. Met die onrechtvaardige grepen blijft die stijging langs den natuurlijken weg uit en wordt in omgekeerde richting gewerkt, die steeds doet omzien naar nieuwe grepen, die toch ten slotte steeds bergafwaarts voeren, omdat de bronnen worden aangetast.

Dat wordt door de regeering niet voldoende ingezien. Men volgt een ander stelsel thans en redeneert aldus: Er moet nog een zegge f 50 miljoen gevonden worden om de begrooting sluitend te maken. Het schijnt de petroleum goed te gaan; mij dunkt wij belasten de petroleum-industrie, d.w.z. we nemen van die extra zegge f 13 miljoen. Blijft tekort f 37 miljoen. Ook met de suiker gaat het niet slecht, we nemen daarvan extra nog f 10 miljoen, blijft f 27 miljoen, en van de andere cultuurproducten nemen wij ook maar een willekeurig bedrag, en zoo gaat men door. Laten we eens naar andere landen kijken, die als wij, groote gebieden hebben, die nog ontwikkeld moeten worden. In Britsch Noord-Borneo volgt men een anderen weg en zegt: ge zijt welkom landbouw of mijnbouw of industrie, die zich vestigt op ons grondgebied. Ge opent het land, brengt welvaart en kapitaal in het land. Ge zult mee betalen als ieder om de kosten van de staathuishouding te betalen en waarvoor ge bescherming en zooveel meer geniet. Hoe beter het u gaat, hoe meer ge u uitbreidt, hoe aangener het ons is, want dat komt in steeds stijgende mate het land ten goede. Wat kunnen we voor u doen om uw bedrijf te bevorderen?

In zoovele tropenlanden heb ik gereisd en onderzocht en als ik er vertelde hoe de regeering van Ned.-Indië bijv. de suiker-industrie behandelt en behandeld heeft, dan gelooft men het niet en staat verbaasd, dat wij Nederlanders trots die behandeling die suikerindustrie tot een voorbeeld voor de wereld hebben gemaakt. Die industrie en landbouw, die ons door de gansche wereld worden benijd!

Zien we thans niet weer door bestuursambtenaren de grondhuurprijzen voor de suikerondernemingen opdrijven, niettegenstaande die reeds eenige malen de huurwaarde van den grond in de inlandsche maatschappij overtreffen, enkel om die industrie maar flink te laten betalen zonder eenig begrip van reële waarde en billijkheid? Terecht zeide de heer Cremer tot de regeering van Ned.-Indië: hoe hebt ge de suiker-industrie behandeld!

En men komt met valsche argumenten aan wanneer men ontkent, dat door onze onjuiste, om geen erger woord te gebruiken, belastingen, het Nederlandsche en vreemde kapitaal worden afgeschrikt om zich voor Indië te interesseren. Men haalt zoo gaarne aan The-

Anglo-Dutch Company, de Engelsche maatschappij, die de Pamanoekan en Tjiassem estates exploiteert. Ze denkt er sterk over om bij Pamanoekan eene groote suikeronderneming te vestigen. Kijk, zegt men dan, die laat zich niet afschrikken, door wat ze om zich heen ziet gebeuren!

Maar eilieve, hoe anders zijn de omstandigheden. Ze heeft het irrigatiewater zelve ter beschikking. Ze is eigenares van de gronden die zullen worden ontgonnen. Geen ingenieur meet haar het water toe, geen controleur drijft de grondhuurprijzen op en . . . kreeg ze niet 17 millioen gulden van het gouvernement voor de expropriatie, waarvoor ze niet veel meer afstond dan de z.g.n. landsheerlijke rechten in den vorm van heerendiensten en productenbelasting in natura?

Nee, wie nuchter kijkt, ziet en gevoelt hoe het tegenwoordig stelsel (?) de ontwikkeling van Indië tegenhoudt en men bedenke dat voor alles wat wij doen voor de belangen van het land, van die millioenen bewoners, die in cultuurhoogte enz. nog zooverre achter ons zijn, om hen op hooger economisch en geestelijk peil te brengen, uit die bronnen voor verreweg het grootste deel moet komen!

Maar ook de moederlandsche regeering mag wel eens in die richting gewaarschuwd worden. Wanneer ook daar het financieel evenwicht is verbroken, dan is het maar al te spoedig geneigd om dat andere deel van Nederland, N. O.-I., aan te pakken om in het tekort te voorzien. Ik wijs hier op het voorgestelde verhoogde invoerrecht op thee, waarvan in de allereerste plaats Ned. Oost-Indië de nadeelen ondervindt. Op de grootste wereldmarkt staat de Nederlandsch-Indische theecultuur achter bij die van Ceylon en Britsch-Indië, zoals te Londen, waar de thee uit Britsche koloniën een lager invoerrecht betaalt en dus duurder wordt betaald en men tracht ook hetzelfde in het de laatste jaren met moeite veroverde afzetgebied, Australië, te bereiken. Overal wordt het die Ned.-Indische theecultuur moeilijk gemaakt, om met die in andere landen te concurreren. Maar in Nederland maakt dat op de regeering geen indruk. Men kan er zich niet afmaken door te zeggen: de Nederlandsche consumenten betalen dat extra invoerrecht dat is voorgesteld, want de hogere prijs dien zij moeten betalen brengt onvermijdelijk zuiniger gebruik, dus vermindering van gebruik mede en bij de steeds meer beperkte afzetgebieden, verlaging van den prijs van het product, eene verlaging die ten laste komt van de Ned.-Ind. theecultuur. Het gevaar dat weldra de invoer van goedkoopere Chineesche thee weer zal toemenen ten koste van ons goede Java-product, telt men niet.

Overigens is het wel merkwaardig, dat, terwijl men in Nederland strijdt tegen alcoholmisbruik en daarin een krachtigen bondgenoot heeft in de thee, men de alcohol zwaar belast, ook met verminderde consumptie tot doel (naast het zuiver fiscale) men nu ook het tegenwicht dat in dien strijd moet helpen eens extra gaat belasten. Maar moet Indië nogeens extra betalen aan den financieelen janboel in 't moederland, waar het waarlijk al zijn krachten en hulpbronnen noodig heeft om een niet minder grooten janboel in eigen huis op te schoonen? Willen de deelen van grooter Nederland samen gaan en blijven en kracht vinden in die verhouding, dan zal men moeten vermijden om door dergelijke maatregelen het onderling vertrouwen te schokken. Zonder dat absolute vertrouwen, dat niet het eene deel van grooter Nederland het andere deel enkel ten eigen bate wil exploiteeren, is dat samengaan op den duur onmogelijk en ernstig wensch ik in die richting te waarschuwen.

Aan het einde van mijn beschouwing gekomen wensch ik in het kort te resumeeren.

Bij krachtigen wil en zich door niets en vooral door niemand van de juiste lijn te laten afbrengen acht ik een sluitende staatsbegroting voor Indië, op korten termijn absoluut mogelijk en gevolgd door verlaging van de te groote lasten op de hulpbronnen van het

land gelegd. Maar dan zal de regeering in de allereerste plaats allen zonder onderscheid van persoon of positie direct op zij moeten zetten, die een zuinig en economisch staatsbeheer in den weg staan. Ze zal aan die zucht, in de allereerste plaats naar „promotie en macht” vooral in de hogere ambtenaarskringen paal en perk moeten stellen en haar ambtenaren moeten doordringen van het besef, dat die woorden moeten worden vervangen door: *landsbelang en plichtsbesef*.

Ze zal bij alles wat ze doet ter ontwikkeling van de massa, geestelijk en economisch, er nauwlettend voor moeten waken, dat die maatregelen gelijken tred houden met de cultuurhoogte van het volk en er zorgvuldig voor zorgen dat zij en hare ambtenaren in hun Westersche begrippen toch de bevolking in haar *werkelijke* begrippen, karakter, omstandigheden blijven zien, er op stevige basis aan arbeidende het gansche niveau *geleidelijk* te verhoogen, maar geen tweeden stap te zetten voordat de eerste stevig staat.

Wanneer zij dat begrip voor oogen houdt zal men ook hierin thans tot versoering moeten komen, en dat niet ten nadeele, maar ten voordeele van den zoo gewenschten ontwikkelingsgang. Wie eeuwen lang met rijst is gevoed, kan ongestraft niet dadelijk zuurkool met spek verdragen. Meerdere geslachten zijn noodig om het werk van eeuwen zoo te wijzigen dat het beklijft, dat het nieuwere en betere niet enkel vernis is, maar leeft in de harten, in het karakter van het volk!

En ook in het tot stand brengen van groote werken blijve men rekening houden met werkelijke behoefte en financieele mogelijkheid. En vóór dat woord behoefte zou ik „*dringend*” willen zetten, want slechts dan zoude ik het in dezen tijd verantwoord achten.

Mr. Vissering waarschuwt: de inflatie heeft in Indië reeds hare intrede gedaan, leening op leening wordt gesloten, niet voor productieve werken, maar om het begrotingstekort ook voor den gewonen dienst te dekken. De waarde van den Indischen gulden is gedaald, zelfs ten opzichte van den Nederlandschen, waarlijk de teekenen des tijds zijn duidelijk genoeg, maar ook zoo ernstig, dat ieder die ze niet begrijpt of ziet of ze niet begrijpen wil of zien, onmiddellijk uit den staatsdienst (in den meest uitgebreiden zin genomen) dient te worden gezet.

Waar is die man van karakter en stevige vuist, die redding zal brengen in den nood? Indië kan niet wachten, „geen dag en geen nacht”!

Maar dan ook de deur van een stevig slot voorzien in den vorm van goede verdedigingsmiddelen. Zeker, een slot kan door den sterke met breekijzers worden geforceerd. Maar wie zijn deur ongesloten laat houdt niet alleen geen *enkelen* dief er buiten, maar erger nog: provoceert dien diefstal en wordt er dus feitelijk mede schuldig aan!

Dat noodzakelijke slot kan bij doeltreffend economisch beheer zeer zeker door Indië worden betaald. En zijn huis en inhoud dat slot niet waard?

J. SIBINGA MULDER,
oud-Directeur van Landbouw, Nijverheid en
Handel in N. O.-Indië.

Bussun, November 1923.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE CAPITULATIES IN MAROKKO.

Mr. J. D. van Ketwich Verschuur te Tanger schrijft ons:

Reeds in de laatste 25 jaren van de 16e eeuw moeten er talrijke handelsbetrekkingen tusschen de republiek der Vereenigde Nederlanden en het Moorsche rijk hebben bestaan. De republiekjes Pisa en Genua mogen in de middeleeuwen met het „rijk van het westen” tractaten van handel en scheepvaart hebben afgesloten, de Portugeezen mogen met hun woeste daadkracht in de 15e en de eerste helft der 16e eeuw een deel van het keizerrijk aan zich hebben onderworpen en schatplichtig gemaakt, de Spanjaarden mogen zich nog voor de komst der Hollanders in het bezit heb-

ben gesteld van eenige plaatsen op de Afrikaansche noordkust, waar ook thans nog hun vlag waait, voor de Hollanders is het weggelegd geweest in den modernen tijd de eersten te zijn geweest, die in geregeld vreedzaam verkeer met het Cherifijnsche rijk zijn getreden en de regeling daarvan contractueel hebben vastgelegd. Den 24en December 1610 werd het eerste handelsverdrag „gemaect tusschen den Agent des coninghs van Marocus en de gecommiteerden van de Hoogmogende Staten-Generaal”, voor het sluiten waarvan een buitengewoon gezant Si Hamed ben Abd Allah naar den Haag was gezonden.¹⁾ En behoudens eenige moeilijkheden met het van vrijgevochtenheid blijk gevende Salé, welke de republiek ten slotte tot het sluiten van afzonderlijke tractaten met „Heeren Gouverneurs ende Superieuren” van die stad in 1651, 1657 en 1659 dwong, en korte onderbrekingen der vriendschap in 1717 en 1775, alsmede in 1764, toen de Nederlandsche Consul-Generaal te Tetuan plotseeling zonder opgave van redenen uit Marokko werd uitgewezen, waarop Hunne Hoogmogenden onverwijd antwoordden met het zenden van een oorlogsschip, zijn de betrekkingen van de Vereenigde Provinciën met Marokko over het algemeen vriendschappelijk en talrijk geweest. Zelfs werd nog in het laatst der 18e eeuw aan de Nederlanders bij uitsluiting het voorrecht toegestaan handel te drijven te Larache, terwijl in 1756 consuls gevestigd moeten zijn geweest te Saffi en te Tetuan en in 1764 zelfs bezoldigde consuls te Salé, Saffi, Santa-Cruz en Tanger, aan wier hoofd stond een te Tetuan resideerend Consul-Generaal. Men kan zich voorstellen hoe belangrijk onze betrekkingen met Marokko moeten zijn geweest, om in dien tijd een zoo grootscheepsche officieele vertegenwoordiging te kunnen wettigen. In de vorige eeuw pas schijnen onze betrekkingen met het Cherifijnsche rijk minder belangrijk te zijn geworden, naar uit de toenmalige gebrekkige officieele vertegenwoordiging mag worden opgemaakt. Gedurende een reeks van jaren toch heeft Nederland toen geen eigen diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging in Marokko gehad. Niettemin zijn er bij de Arabische bevolking, waar de traditie een langer leven pleegt te hebben dan bij westersche volken, zelfs thans nog sporen te vinden van de herinnering aan den goeden naam, dien de Republiek der Vereenigde Provinciën in Marokko steeds schijnt te hebben bezeten. In de 20e eeuw zijn de Nederlandsche belangen in het keizerrijk, mede ten gevolge van het vestigen van een eigen gezantschap te Tanger, weder van grooter beteekenis geworden; de concurrentie met de valuta-zwakke landen is daar thans voor ons land te moeilijk, maar de vooruitzichten voor een belangrijke handel en scheepvaart zijn gunstig, zoodra wij weer op normalen voet kunnen concurreeren. Na het door Nederland reeds in 1610 gesloten verdrag werden, vooral met het oog op de veiligheid van hun scheepvaart, handel en onderdanen, voor het eerst tractaten gesloten door Frankrijk in 1630, Engeland in 1721, Denemarken 1753, Spanje 1767, het Koninkrijk der beide Siciliën 1782, Oostenrijk 1783, de Vereenigde Staten 1786 en Duitschland in 1790, terwijl de Nederlanden later o.a. nog sloten het belangrijke verdrag van Tetuan van 2 Dec. 1791, waarin de meestbegunstigingsclausule voorkomt en dat van Tanger van 18 Mei 1858 tot regeling van de handelsbetrekkingen tusschen de beide landen. Bij al die verdragen werden aan de contracteerende mogendheden langzamerhand allerlei rechten, voorrechten en waarborgen verleend, welke ten gevolge van de door alle staten bedongen behandeling op den voet der meestbegunstigde natie alle aan elk hunner ten deel vielen en zoo ontstond het regime der capitulaties, dat

¹⁾ De Fransche schrijvers over Marokko, zelfs het „Annuaire Economique et Financier”, dat door het Fransche protectoraat in Marokko wordt uitgegeven, laten met merkwaardige eenstemmigheid het Nederlandsch-Marokkaansche verdrag van 1610 onvermeld, het Fransch-Marokkaansche van 1630 als het oudste voorstellende!

op allen gelijkelijk wordt toegepast, voor zoover zij daarvan niet uitdrukkelijk afstand hebben gedaan. De belangrijkste dier tractaten zijn het Engelsch-Marokkaansche verdrag van 9 Dec. 1856 tot regeling van de betrekkingen van handel en scheepvaart tusschen de beide landen en het Spaansch-Marokkaansche handelsverdrag van 20 Nov. 1861, terwijl in de Fransch-Marokkaansche regeling van 19 Aug. 1863 het beschermingswezen in bijzonderheden werd geregeld. Het zijn dan ook voornamelijk de beide voorlaatste verdragen, welke worden aangehaald wanneer men wil omschrijven wat het regime der capitulaties eigenlijk beteekent. Op die oude tractaten, door de Acte van Algéciras van 7 April 1906 bevestigd en aangevuld, berust nog heden zoowel de economische gelijkheid van de met Marokko betrekkingen onderhoudende landen als bijv. de onveranderlijkheid van de voor geheel Marokko geldende invoerrechten.

Het capitulaire stelsel in Marokko nu omvat in hoofdzaak de verplichte toelating van consuls, de exterritorialiteit van alle nationalen en beschermelingen (de consulaire rechtsmacht, zoowel in civiele als crimineele zaken en de onschendbaarheid van woning) en den vrijdom van personeele belastingen van alle nationalen, alsmede vrijdom van invoerrechten voor de politieke en consulaire agenten. De conventie van Madrid van 30 Maart 1881 diende voornamelijk tot consolidatie der regeling van het beschermingswezen, dat ook thans nog grootendeels op die overeenkomst berust. Alle mogendheden, die destijds verdragen met Marokko hebben gesloten, met uitzondering van Duitschland en Oostenrijk, genieten de capitulaire voorrechten nog in hun vollen omvang in de internationale Tangersche zone, alleen de Vereenigde Staten van Amerika en Groot-Brittannië (dat in de drie zones van Marokko zelfs nog een eigen postdienst onderhoudt) in de Fransche zone, terwijl naast de beide laatstgenoemde mogendheden alleen Nederland, Duitschland en Oostenrijk er aanspraak op kunnen maken in de Spaansche zone. De kern van het capitulaire stelsel is gelegen in de exterritorialiteit niet alleen van de onderdanen der vreemde mogendheden, maar ook van de met name aangewezen Marokkaansche onderdanen, aan wie door de diplomatieke vertegenwoordigers dier mogendheden bescherming verleend wordt, en de voornaamste consequentie daarvan is, dat al die personen in bepaalde gevallen (in het algemeen wanneer zij gedaagden zijn in een geding, terwijl ook in crimineele zaken geldt het forum rei) zijn onttrokken aan de inlandsche jurisdictie. Die individueele bescherming is een instelling, die alleen in het Marokkaansche capitulaire recht wordt aange troffen. In Turkije en andere oostersche landen genoten sommige categorieën van personen op grond van geboorte, godsdienstige gezindheid of ambt een soortgelijke bescherming, alleen in Marokko echter kan dit voorrecht aan bepaalde personen worden verleend. De gevallen, waarin, en de voorwaarden waarop dit kan plaats hebben, zijn vooral sedert 1881 nauwkeurig omschreven; de daarbij destijds voorkomende misbruiken hebben immers geleid tot de conventie van Madrid, aan welke bepalingen thans nauwkeurig de hand wordt gehouden. De hoofden van de buitenland-sche diplomatieke zendingen in Marokko of hun gedelegeerden, de daarvoor aangewezen, onder hen resorteerende consuls, al of niet bijgestaan door twee bijzittende rechters, die uit de aanzienlijke landgenooten worden gekozen, zijn de Europeesche rechters. Te Tanger wordt die rechtspraak als spreekwoordelijk ondeugdelijk beschouwd en zeker is het dat er aan de rechtsbedeeling wel wat ontbreekt, eerstens al in verband met het feit dat de politieke rivaliteit hier ook in de rechtszaal van sommige mogendheden zelfs haar uitwerking wel doet gevoelen, terwijl verder voor alle consulaire rechtbanken het onvermijdelijke bezwaar geldt dat in de ééne persoon van den ambtenaar meerdere functies van verschillenden aard vereenigd zijn, immers die van administratief ambtenaar (te Tanger

hebben de Diplomatieke Agenten. tal van administratieve bevoegdheden), wetgevend orgaan (de Nederlandsche Diplomatiek Agent ex. art. 10 der consulaire wet), ambtenaar van den burgerlijken stand, notaris, commissaris van politie, ambtenaar van het openbaar ministerie, rechter-commissaris en rechter. Het ontbreken van de scheiding der machten doet zich hier in de praktijk inderdaad als een feit van vicieuzen aard kennen. Wat niet wegneemt dat de consulaire rechtspraak ook wel degelijk hare lichtzijden heeft; zij is goedkoop, werkt veelal vlug en leidt door den persoonlijken invloed van den rechter, die immers het hoofd van zijn kolonie is en in nauw contact staat met zijn justitiabelen, tot een verzoening tusschen partijen in tal van gevallen, waarin daarvan bij een rechtspraak door „beroepsrechters” geen sprake zou kunnen zijn. Het half-ambtelijke scheidsrechterschap tusschen inlanders onderling en inlanders en Europeanen, van de tolken der Diplomatieke Agenteschappen, die liefde voor die taak hebbende, aldus vertrouwen inboezemende en de grenzen van hun ambtelijke bemoeiingen niet te eng trekkende, het oordeelen van den Marokkaanschen rechter in sommige gevallen weten te voorkomen, is verder één van de sympathieke en nuttige uitvloeisels van de consulaire jurisdictie.

Te Parijs is thans een conferentie van gevolmachtigden van Frankrijk, Spanje en Engeland, de drie voornamelijk bij het politieke lot van Tanger belanghebbende mogendheden, bijeen om in bijzonderheden het statuut voor „Tanger et sa banlieue” te regelen, waarover reeds tal van jaren wordt getwist, maar over de beginselen waarvan een conferentie van „deskundigen” dier drie mogendheden het kort geleden te Londen reeds eens geworden was. Wanneer niet alle teekenen bedriegen, zal het resultaat dier conferentie binnenkort in den vorm van een ontwerp-conventie aan de overige mogendheden, onderteekenaars van de Acte van Algeciras, waarop het tegenwoordige Tangersche „régime spécial” berust, kunnen worden voorgelegd en te verwonderen zou het zijn, wanneer dan geen algemeene overeenstemming werd bereikt. Gebèurt dit, dan zal het hier bestaande eigenaardige capitulaire stelsel, dat in de internationale zone nog zoo'n belangrijke rol speelt, worden afgeschaft en het ook in de Acte van Algeciras voorziene Corps Diplomatique worden opgeheven, waarmede het gecompliceerde internationale bestuursstelsel van Tanger ingrijpende wijzigingen zal ondergaan, al zal ongetwijfeld zijn internationale karakter worden gehandhaafd. Op grond van onze oude belangrijke betrekkingen met Marokko, waarvan een verdere ontwikkeling bij het verbeteren van de algemeene malaise met grond mag worden verwacht, en de groote betekenis, welke Tanger onder alle omstandigheden aan zijn eenige geografische positie ontleent, is het ook voor Nederland van belang hoe de nieuwe regeling er zal uitzien en de tegenstrijdige belangen, vooral van Spanje en Frankrijk, maar ook van de havens der Fransche zone en die van Tanger zelf, met elkaar in overeenstemming zullen worden gebracht, zonder die van anderen te schaden.

Mr. J. D. VAN KETWICH VERSCHUUR.

Tanger, 1 December 1923.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	September 1923		September 1922	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	57.117	f 1.531.230.000	49.453	f 1.349.789.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	3.866	„ 12.810.000	2.582	„ 10.367.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

-N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 1/2 12 Dec. '23	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
{ Bel. Binn. Eff. 5 1/2 12 Dec. '23	N. Bk. v. Denem. 6 1 Mei '23
{ Vrsch. in R.C. 6 12 Dec. '23	Zweedsche Rbk 5 1/2 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1/2 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-slowakijë... 4 1/2 28 Mei '23
Duitsche Rijksbk. 90 15 Spt. '23	N. Bk. v. O'rijk 9 2 Sept. '22
Bank v. Frankrijk 5 11 Mrt. '22	Belgische Nat. Bk. 5 1/2 22 Jan. '23
Hong. Bank... 18 5 Juli '23	Fed. Res. Bank N.Y. 4 1/2 21 Feb. '23
Bank v. Italië 5 1/2 11 Juli '22	Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23
Z.-Afr. Res. bnk 6	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
22 Dec. '23	4 3/8 - 1/2	4 3/4 - 5 1/2	3 3/8	—	—	4 3/4 - 5 1/2
17-22 D. '23	4 3/8 - 5/8	4 3/4 - 5 1/2	3 3/10 - 3/8	—	—	4 1/2 - 5
10-15 „ '23	4 - 5/8	4 1/4 - 5 1/4	3 3/10 - 3/8	—	—	4 1/2 - 5 3/4
3-8 „ '23	3 7/8 - 4	4 - 1/2	3 3/4 - 5/10	—	—	4 1/2 - 5 1/4
18-23 D. '22	3 3/4 - 4	3 3/4 - 4	2 3/8	—	—	4 - 5 1/2
19-24 D. '21	4 3/8	4 - 1/2	3 3/8 - 1/2	—	—	4 1/2 - 6 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/10	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Notering van 21 December.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was de geheele week vrij stationnair. In den regel was de stemming echter flauw. Parijs liep zeer sterk terug. Het bericht omtrent het opgebruiken van de bespaarde 800 milioen rente werd zeer slecht opgenomen en veroorzaakte een hevige daling. Ook België was flauw, echter lang niet in dezelfde mate aangeboden als Parijs. Markten zeer prijshoudend. Skandinavië vast vooral voor Stockholm en Kopenhagen. Spanje prijshoudend. Zwitserland vast vooral in het laatst der week. Ook Argentinië iets beter op berichten van het afsluiten eener leening in Amerika. Java onveranderd.

27 December 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
17 Dec. 1923	11.46 1/2	0.00060	0.0037	13.85	12.09 1/2	2.61 7/8
18 „ 1923	11.46 1/2	0.00061	0.0037	13.75	12.12 1/2	2.62 1/4
19 „ 1923	11.46 1/2	0.00061 1/2	0.0037	13.68	12.02	2.62 3/10
20 „ 1923	11.46 1/2	0.00062 1/2	0.0037 1/2	13.54	11.89	2.62 9/10
21 „ 1923	11.49 1/2	0.00062	0.0037 1/2	13.60	11.95	2.63 1/2
22 „ 1923	11.47	0.00062	0.0037 1/2	13.32 1/2	—	—
Laagsté d.w. 1	11.45 1/2	0.00057	0.0036 3/4	13.25	11.77 1/2	2.61 3/8
Hoogsté „ „ 1	11.50	0.00064	0.0037 1/2	13.89	12.10	2.64 3/8
15 Dec. 1923	11.45 1/2	0.00059 1/2	0.0037	13.90	12.06 1/2	2.61 7/8
8 „ 1923	11.46 1/2	0.00059 1/2	0.0037 1/8	14.05	12.10 1/2	2.63 1/2
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave.
 2) Notering van 14 December. 3) Idem van 7 December.
 4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiantia *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
17 Dec. 1923	68.95	46.70	39.30	45.70	34.20	96 1/8 - 3/8
18 „ 1923	69.—	46.70	39.25	45.67 1/2	34.15	96 1/8 - 3/8
19 „ 1923	69.07 1/2	46.80	39.25	45.70	34.20	96 1/8 - 3/8
20 „ 1923	69.15	46.90	39.25	45.77 1/2	34.30	96 1/8 - 3/8
21 „ 1923	69.50	47.—	39.30	45.90	34.40	96 1/8 - 3/8
22 „ 1923	69.50	47.—	39.20	45.90	34.40	96 3/8
L'ste d. w. 1)	68.80	46.60	39.—	45.72 1/2	34.15	96 1/8
H'ste „ „ 1)	69.70	47.10	39.40	45.95	34.50	96 3/8
15 Dec. 1923	69.—	46.75	39.30	45.70	34.20	96 1/8 - 3/8
8 „ 1923	69.10	46.80	39.25	45.85	34.25	96 1/4 - 1/2
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterdam. (in cts. p. gld.)
22 Dec. 1923	4.34.50	5.05	0.00025	37.86
Laagste d. week	4.34.50	5.05	0.00025	37.85
Hoogste „ „	4.37.75	5.23	0.00025	38.17
15 Dec. 1923	4.38.12	5.29	0.00027	38.20
8 „ 1923	4.36.12	5.33	0.00024	38.05
Muntpariteit ...	4.86.67	19.30	23.81 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{1}{16}$

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	8 Dec. 1923	15 Dec. 1923	17-22 Dec. '23 Laagste/Hoogste	22 Dec. 1923
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{15}{32}$
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	39 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{8}$	39 $\frac{1}{16}$	40 $\frac{1}{16}$
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/4 $\frac{21}{32}$	1/5 $\frac{1}{32}$	1/4 $\frac{21}{32}$	1/5 $\frac{1}{32}$
Constantin ..	Piast. p. £	805	815	805	820
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/3 $\frac{13}{16}$	2/4 $\frac{1}{32}$	2/3 $\frac{1}{4}$	2/3 $\frac{21}{32}$
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{29}{32}$	1 $\frac{7}{8}$	1 $\frac{15}{16}$
Madrid	Peset. p. £	33.49 $\frac{1}{2}$	33.44	33.32	33.50
Mexico	d. per \$	26 $\frac{1}{2}$	26 $\frac{1}{2}$	25 $\frac{1}{2}$	27 $\frac{1}{2}$
Montevideo 1)	id.	42 $\frac{1}{8}$	43 $\frac{1}{4}$	42 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{2}$
Montreal ...	\$ per £	4.45	4.48 $\frac{1}{4}$	4.45	4.49 $\frac{1}{4}$
Praag	Kr. p. £	149	149 $\frac{1}{2}$	148 $\frac{3}{8}$	150
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 $\frac{1}{8}$	5 $\frac{1}{8}$	5 $\frac{1}{8}$	5 $\frac{1}{8}$
Rome	Lires p. £	100 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{1}{8}$	101 $\frac{1}{4}$
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/3 $\frac{1}{2}$	3/4 $\frac{1}{2}$	3/3 $\frac{1}{4}$	3/5 $\frac{1}{4}$
Singapore ...	id. p. \$	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{7}{32}$
Valparaiso 2)	peso p. £	40.20	40.70	40.10	40.90
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/2 $\frac{1}{64}$	2/1 $\frac{25}{32}$	2/1 $\frac{1}{16}$	2/1 $\frac{11}{16}$

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York		te Londen	N. York
22 Dec. 1923 ..	33 $\frac{1}{2}$	64 $\frac{3}{8}$	23 Dec. 1922 ..	30 $\frac{5}{8}$	62 $\frac{7}{8}$
15 „ 1923 ..	33 $\frac{1}{8}$	65 $\frac{1}{2}$	24 Dec. 1921 ..	34 $\frac{7}{8}$	64 $\frac{1}{4}$
8 „ 1923 ..	33 $\frac{1}{16}$	64 $\frac{1}{2}$	20 Juli 1914 ..	24 $\frac{1}{16}$	54 $\frac{1}{8}$

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 24 December 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 118.282.315,36 B.-bk. „ 39.109.214,94 Ag.sch. „ 61.458.449,45	f 218.849.979,75
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	f 26.790.093,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „		26.790.093,—
Beleeningen	H.-bk. f 35.491.808,61 incl. vrsch. B.-bk. „ 19.010.795,08 in rek.-ert. Ag.sch. „ 99.076.967,87 op onderp. „	f 153.579.571,56
Op Effecten	f 140.843.271,56	
Op Goederen en Spec. „	12.736.300,—	153.579.571,56
Voorschotten a. h. Rijk		12.663.125,07
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	f 56.240.100,—
Muntmat., Goud .. „	525.551.735,85	
	f 581.791.835,85	
Munt, Zilver, enz. „	8.458.854,66	
Muntmat., Zilver .. „		590.250.690,51
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds	f 5.941.753,81
id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. „	3.992.248,89	9.934.002,70
Geb. en Meub. der Bank		5.000.000,—
Diverse rekeningen		87.848.503,52
		f 1.104.915.966,11
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.999.469,43	
Bijzondere reserve	9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	1.029.300.975,—	
Bankassignatiën in omloop	1.312.922,04	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f —	
saldo's: { Anderen „	27.552.516,68	27.552.516,68
Diverse rekeningen	11.750.082,96	
		f 1.104.915.966,11
Beschikbaar metaalsaldo	f 377.971.047,55	
Op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking ..	166.337.764,81	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.889.855.235,—	

NED. BANK 24 December 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal- saldo	Dek- kings perc.
24 Dec. '23	581.792	8.459	1.029.301	28.865	377.971	56
17 „ '23	581.787	8.674	1.029.151	26.683	378.644	56
10 „ '23	581.786	7.475	1.027.360	26.941	377.748	56
3 „ '23	581.786	7.701	1.041.869	33.117	373.837	55
26 Nov. '23	581.783	8.181	1.004.308	42.634	379.918	56
27 Dec. '22	581.790	8.990	974.101	49.827	385.298	58
27 Dec. '21	605.969	8.241	1.012.878	31.658	404.562	59
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 $\frac{1}{2}$	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buiten- land	Diverse reke- ningen 2)
24 Dec. 1923	218.850	22.000	153.580	26.790	87.849
17 „ 1923	212.153	22.000	157.536	34.561	78.668
10 „ 1923	190.026	21.000	174.333	35.108	82.956
3 „ 1923	175.737	21.000	190.488	38.909	96.236
26 Nov. 1923	188.238	42.000	142.237	57.040	99.835
27 Dec. 1922	217.192	62.000	126.777	75.399	25.022
27 Dec. 1921	270.186	88.700	124.554	33.794	19.238
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van $\frac{3}{8}$ metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	17 Dec. 1923	24 Dec. 1923
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen	f 310.840.000,—	f 316.640.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk. „	22.000.000,—	22.000.000,—
aan schatkistbiljetten . „	186.229.000,— ¹⁾	186.221.000,— ¹⁾
aan zilverbons	39.455.613,—	31.190.322,—
Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist.	106.558.196,53 $\frac{1}{2}$	106.558.196,53 $\frac{1}{2}$
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	102.255.887,60	103.222.532,45
Voorschot aan Gemeenten	31 October 1923	30 November 1923
voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	84.153.578,07	83.577.412,99
Voorschotaan rek. houders v. d. Postch. en Girodst. „	17 Dec. 1923 63.097.785,08 $\frac{1}{2}$	24 Dec. 1923 66.093.323,40 $\frac{1}{2}$
In daggeldleening tegen onderp. v. schatk. papier „	—	—

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.
De Minister van Koloniën maakt bekend:

	15 Dec. 1923	22 Dec. 1923
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 99.772.569,34	f 108.891.162,—
Ind. Schatk.prom. in oml. „	79.100.000,—	79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I. „	2.800.000,— ¹⁾	5.300.000,— ¹⁾
Muntbiljetten in omloop. „	42.500.000,—	42.100.000,—

1) Tegoe van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal- saldo
15 Dec. 1923	222.750		262.500	119.500	146.350
8 „ 1923	222.500		265.000	120.500	145.400
1 „ 1923	222.250		259.500	129.000	144.550
17 Nov. 1923	161.000	61.358	263.597	134.744	143.401
10 „ 1923	160.677	61.480	265.202	131.743	143.507
16 Dec. 1922	152.691	56.610	264.671	110.463	135.015
17 Dec. 1921	153.914	28.241	286.064	98.519	105.739
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 $\frac{1}{2}$

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten- N.-Ind. betaalb.	Belee- ningen	Voor- schotten afh. Gou- vernem.	Diverse reke- ningen 1)	Dek- kings- percen- tage
15 Dec. 1923		159.500		2.800 ^{a)}	***	58
8 „ 1923		162.700		1.100 ^{a)}	***	58
1 „ 1923		162.420		3.200 ^{a)}	***	57
17 Nov. 1923	37.715	26.079	90.209	9.434	45.703	56
10 „ 1923	37.865	24.171	92.107	6.584 ^{b)}	44.254	56
16 Dec. 1922	37.386	26.057	103.551	25.500 ^{b)}	24.740	56
17 Dec. 1921	34.428	13.875	110.208	50.837	7.146	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis $\frac{3}{8}$ metaaldekking. 3) Creditsaldo.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Disconto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen	Diverse rekeningen ²
1 November 1923	695	1.259	84	257	813	195
1 October 1923	688	1.253	77	241	828	185
1 September 1923	670	1.396	78	278	785	57
1 Augustus 1923	682	1.379	77	320	774	79
1 Juli 1923	663	1.411	81	365	820	166
1 November 1922	666	1.243	78	353	702	163

¹) Sluitpost der activa. ²) Sluitpost der passiva.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
19 Dec. 1923	128.023	128.185	295.817	27.000	251.367
12 " 1923	128.019	126.270	288.679	27.000	244.181
5 " 1923	127.873	126.112	284.393	27.000	239.946
28 Nov. 1923	127.769	125.016	281.581	27.000	236.882
20 Dec. 1922	127.444	124.890	298.630	27.000	255.782
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹)
19 Dec. '23	47.409	75.920	15.375	109.690	19.588	15,66
12 " '23	50.599	74.194	11.598	116.865	21.499	16,73
5 " '23	69.724	74.362	11.210	136.601	21.511	14,55
28 Nov. '23	43.374	72.797	21.132	99.767	22.503	18,60
20 Dec. '22	51.522	68.798	17.014	106.382	21.004	17,02
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,1/8

¹) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in milliarden Mark.

Data	Metaal	Daarv. b. Goud	Waarv. b. Buitt. circ.bkn ¹	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²)
30 Nov. '23	5,2	0,467	0,011	8.871	400.268	2
23 " '23	5,5	0,467	0,011	5.018	223.927	2
15 " '23	5,6	0,467	0,011	1.996	92.845	2
7 " '23	6,5	0,467	0,011	2.205	19.153	12
30 Nov. '22	1,1	1,005	0,050	0,078 ⁴	0,754 ⁴	14
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³	1,9 ³	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Tot. uit-gegeven	In kas bij de Rijksb.
	444.175	347.301	96.874	373.977	8.900	8.900
	305.109	144.064	161.045	323.668	2.000	2.000
	229.331	39.530	189.801	129.553	2.000	2.000
	34.156	8.057	26.099	16.831	2.200	2.200
	0,802 ⁴	0,209 ⁴	0,593 ⁴	0,240 ⁴	0,092 ⁴	0,078 ⁴
	0,751 ³	0,751 ³	—	0,944 ³	—	—

¹) Onbelast. ²) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³) In milliarden. ⁴) In biljoenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenl.	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit. gew. voorsch. ald. Staat
20 Dec. '23	5.540.269	1.864.321	296.393	576.463	23.100.000
13 " '23	5.540.047	1.864.321	296.352	573.594	23.100.000
6 " '23	5.539.876	1.864.321	296.194	573.859	23.200.000
21 Dec. '22	5.534.663	1.864.367	288.984	572.698	23.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	3.270.441	13.611	2.403.487	37.629.997	2.124.576	26.312
	3.183.863	16.928	2.435.242	37.547.494	2.005.611	24.592
	3.273.588	17.064	2.413.706	37.939.333	2.097.671	15.417
	2.115.613	28.921	2.137.669	36.049.515	2.130.148	15.216
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
20 Dec. '23	360.408	84.653	480.000	1450.724	7.261.707	276.100
13 " '23	358.245	84.653	480.000	1417.587	7.274.300	315.680
6 " '23	354.799	84.653	480.000	1373.095	7.275.571	187.537
21 Dec. '22	341.651	84.653	480.000	715.407	6.641.656	275.682

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
5 Dec. '23	3.118.139	2.111.634	—	79.516	2.252.598
28 Nov. '23	3.112.436	2.165.789	—	84.846	2.246.300
21 " '23	3.135.456	2.158.499	—	77.425	2.223.074
6 Dec. '22	3.045.792	2.131.124	—	127.189	2.361.222

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹)	Algem. Dek-kings-perc. ²)
5 Dec. '23	1.044.633	1.935.504	110.114	74,5	76,4
28 Nov. '23	1.083.385	1.938.593	110.095	74,4	76,4
21 " '23	1.030.742	1.941.479	110.103	75,3	77,1
6 Dec. '22	971.772	1.910.104	107.265	71,7	74,3

¹) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
28 Nov. '23	767	11.903.987	1.385.302	15.199.105	4.048.142
21 " '23	767	11.898.587	1.390.092	15.235.034	4.022.110
14 " '23	767	11.929.769	1.404.820	15.377.749	4.028.523
29 Nov. '22	784	11.218.731	1.356.129	14.912.650	3.647.977

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANKSTATEN,

KWARTAALSGEWIJZE OPGENOMEN.

I. BANK VAN SPANJE.

(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staats-fond-sen ¹)	Dis-conto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
7 Dec. 1923..	2527,6	648,4	714,9	2105,2	4285,5	967,0
24 Nov. 1923..	2527,6	650,2	723,8	2057,9	4263,3	970,6
17 " 1923..	2527,5	645,7	723,3	2105,3	4305,1	979,6
10 " 1923..	2527,4	644,2	747,5	2092,4	4318,1	914,6
3 " 1923..	2527,3	648,3	717,9	1833,7	4313,3	995,7
27 Oct. 1923..	2527,0	650,7	716,1	1825,5	4270,4	997,5
20 " 1923..	2526,8	648,9	722,3	1860,0	4280,7	972,1
13 " 1923..	2526,0	649,0	723,6	1918,6	4283,9	984,8
6 " 1923..	2525,7	653,3	719,3	1913,1	4258,2	984,5
29 Sept. 1923..	2525,7	660,9	722,6	1841,5	4170,1	992,0
22 " 1923..	2525,7	659,9	758,5	1806,2	4159,9	986,7
15 " 1923..	2525,7	658,4	743,8	1817,0	4170,3	999,7
9 Dec. 1922..	2523,7	643,8	847,3	1927,9	4105,0	1056,8
10 Dec. 1921..	2510,0	624,9	1073,1	2483,8	4226,7	997,6
24 Juli 1914..	543,5	726,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

¹) Inclusief de schuld van de schatkist in rek.-crt.

II. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Darlehens-kassenscheine	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Dec. 1923..	537,2	86,8	17,6	312,3	884,2	69,3
7 " 1923..	537,2	87,3	16,6	379,9	898,8	102,9
30 Nov. 1923..	537,3	88,1	16,6	374,6	919,6	88,8
23 " 1923..	537,4	88,9	16,6	358,0	873,3	112,9
15 " 1923..	537,4	89,0	16,7	359,2	884,4	109,2
7 " 1923..	537,4	89,1	16,4	378,1	906,9	97,7
31 Oct. 1923..	527,5	94,9	13,0	382,5	927,4	84,9
23 " 1923..	527,4	95,7	12,6	344,0	876,1	85,0
15 " 1923..	527,3	95,8	13,4	348,0	887,6	82,9
6 " 1923..	527,2	96,9	22,2	371,7	910,6	89,6
29 Sept. 1923..	527,0	97,0	23,0	387,8	930,0	91,8
22 " 1923..	526,9	98,5	23,4	329,5	863,3	99,0
15 Dec. 1922..	534,0	108,7	11,7	424,6	916,6	153,0
15 Dec. 1921..	545,3	115,0	17,9	379,3	917,1	124,5
23 Juli 1914..	180,1	18,9	—	107,8	267,9	105,2

III. NATIONALE BANK VAN DENEMARKEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Zilver	Vorderingen op het buitenl.	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
30 Nov. 1923..	209,6	3,3	37,0	394,7	472,9	52,5
31 Oct. 1923..	209,6	3,7	16,1	397,5	471,3	41,6
29 Sept. 1923..	209,7	4,0	18,6	362,9	458,9	46,3
30 Nov. 1922..	228,3	4,5	10,9	462,0	459,3	168,9
30 Nov. 1921..	228,3	3,5	13,2	378,4	465,0	136,5
30 Juni 1914..	75,6	6,6	19,8	95,6	159,8	4,8

IV. ZWEDSCHE RIJSBANK.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vorderingen op het buitenl.	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Dec. '23	271,9	50,0	103,6	481,6	524,8	321,1
8 " '23	272,0	34,8	104,9	451,5	520,1	296,4
1 " '23	272,1	34,3	105,0	378,2	576,0	165,2
24 Nov. '23	272,2	34,2	105,0	337,1	525,6	165,7
17 " '23	272,2	32,7	110,2	340,0	533,2	165,2
10 " '23	272,3	29,6	113,7	342,4	539,9	161,9
3 " '23	272,3	28,9	119,9	350,0	562,5	151,9
27 Oct. '23	272,3	33,9	120,7	311,6	520,0	158,9
20 " '23	272,4	29,4	124,9	316,1	525,3	161,8
13 " '23	272,5	30,4	128,9	318,3	542,3	152,3
6 " '23	272,5	30,6	134,3	316,5	562,9	132,6
29 Spt. '23	272,6	47,5	135,7	301,2	600,2	117,4
22 " '23	272,6	47,4	130,1	257,9	528,3	125,1
16 Dec. '22	274,0	119,4	95,4	503,2	529,6	401,7
17 Dec. '21	274,8	111,6	19,0	547,8	583,0	308,9
25 Juli '14	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

V. BANK VAN NOORWEGEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud.	Vorderingen op het buitenl.	Effecten	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
15 Dec. 1923..	147,3	18,3	9,1	444,7	390,6	86,0
7 " 1923..	147,3	17,9	9,1	453,8	381,1	104,7
30 Nov. 1923..	147,3	21,4	9,1	454,5	383,6	106,9
22 " 1923..	147,3	20,3	9,1	454,1	376,7	112,4
15 " 1923..	147,3	20,4	9,1	453,4	381,5	107,7
7 " 1923..	147,3	18,8	9,1	452,8	387,1	101,7
31 Oct. 1923..	147,3	18,9	9,1	453,6	394,1	96,7
22 " 1923..	147,3	18,9	9,1	449,9	387,8	100,5
15 " 1923..	147,3	19,8	9,1	444,8	391,0	93,4
8 " 1923..	147,3	19,3	9,1	445,1	394,6	90,6
29 Sept. 1923..	147,3	19,7	9,1	448,4	402,0	88,1
22 " 1923..	147,3	19,8	9,1	450,0	391,3	108,2
15 Dec. 1922..	147,3	40,0	9,4	450,1	377,3	139,7
15 Dec. 1921..	147,3	39,6	8,8	445,9	401,7	121,2
22 Juli 1914..	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

VI. BANKBUREAU VAN TSJECHOSLOWAKIJE, verbonden aan het Ministerie van Financiën.

(In millioenen Tsjechoslow. Kronen.)

Data	Vorder. op de Oostenr.-Hong. Bank*)	Disconto's	Beleeningen	Vorderingen op het buitenl.	Circulatie	Rek. Crt.
7 Dec. 1923	10097,0	751,8	885,6	1400,5	9025,2	1120,6
30 Nov. 1923	10097,0	755,6	922,7	1497,0	9250,7	1047,2
23 " 1923	10097,0	592,1	853,7	1653,2	8789,7	1411,4
15 " 1923	10096,9	600,5	867,1	1783,4	9001,4	1491,6
7 " 1923	10096,9	677,2	877,3	1930,7	9128,0	1596,8
31 Oct. 1923	10096,9	658,2	880,6	2075,3	9279,0	1606,5
23 " 1923	10096,9	612,9	882,2	2231,2	8707,0	2325,4
15 " 1923	10096,9	612,5	891,1	2328,8	8912,2	2238,6
7 " 1923	10096,9	631,8	902,2	2408,9	9162,7	2230,0
30 Sept. 1923	10096,9	614,5	914,6	2433,1	9311,4	2167,0
23 " 1923	10096,9	608,2	917,2	2446,8	8813,1	2693,5
7 Dec. 1922	10096,7	567,1	1493,5	1347,4	9785,7	1447,8
7 Dec. 1921	10084,5	1880,6	1721,3	605,9	11742,2	889,0

*) Bankbiljetten rekening-crt.-saldi en schatkistbons.

VII. OOSTENRIJSISCHE NATIONALE BANK.

(Voornaamste posten in millioenen Kronen.)

Data	Goud	Buitenl. goudwissels	Disconto's en Beleen.	Schatkistbiljetten	Circulatie	Rek.-Crt.
7 Dec. '23	62.117	3546.318	1072.564	2534.490	6502.232	711.086
30 Nov. '23	62.117	3504.652	1094.621	2535.547	6577.616	617.321
23 " '23	62.117	3462.560	1099.247	2535.347	6302.664	854.839
15 " '23	62.117	3389.553	1121.556	2535.547	6335.954	770.729
7 " '23	62.117	3419.264	1125.009	2535.547	6410.338	730.221
31 Oct. '23	62.117	3356.232	1169.340	2536.604	6607.839	414.882
23 " '23	61.993	3345.950	967.590	2536.604	6136.786	773.736
15 " '23	70.084	3286.371	970.078	2536.604	6155.707	704.930
7 " '23	73.391	3163.062	951.758	2536.604	6220.119	502.682
30 Spt. '23	73.391	3126.599	863.317	2537.661	6225.109	373.673
23 " '23	73.391	3035.988	694.810	2537.661	5745.400	594.391
15 " '23	73.391	3027.742	701.071	2537.661	5760.598	577.633
7 " '23	73.391	3042.407	665.132	2537.661	5870.550	444.452

VIII. HONGAARSCHE BANK.

(Voornaamste posten in millioenen Kronen.)

Data	Gouden buitenl. goudwissels	Zilver	Disconto's en Beleeningen	Circulatie	Rek.-Crt.
7 Dec. 1923	22,8	0,6	559.121	865.270	81.246
30 Nov. 1923	23,0	0,6	532.450	853.989	74.970
23 " 1923	23,3	0,6	513.895	816.349	81.341
15 " 1923	23,5	0,6	489.341	780.375	90.376
7 " 1923	23,1	0,6	502.230	754.232	76.495
31 Oct. 1923	22,5	0,6	496.164	774.926	60.176
23 " 1923	22,4	0,6	467.439	667.269	68.267
15 " 1923	22,3	0,6	448.005	650.833	56.551
7 " 1923	22,4	0,6	415.833	618.056	56.567
30 Sept. 1923	22,4	0,6	382.230	588.810	60.246
23 " 1923	22,3	0,6	343.332	527.228	64.286
15 " 1923	22,3	0,6	321.976	476.751	73.532
7 Dec. 1922	15,3	0,6	50.792	72.007	5.935
7 Dec. 1921	12,2	0,6	25.272	25.361	2.283

IX. ZUIDAFRIKAANSE RESERVEBANK.

(Voornaamste posten in duizenden Ponden.)

Data	Goud en Goudcert.	Disconto's en beleen	Waarvan Reg. papier	Circulatie	Rek. Crt.	Algemeen Dekkings perc. *)
24 Nov. 1923..	10.637	5.496	750	10.170	5.005	70,9
17 " 1923..	10.637	5.892	800	10.172	5.494	68,6
10 " 1923..	10.637	6.132	800	10.374	5.375	68
3 " 1923..	10.637	6.294	800	10.619	5.343	67,4
27 Oct. 1923..	10.637	6.218	1.250	10.482	5.409	67,7
20 " 1923..	10.636	5.874	1.250	10.179	5.374	69,1
13 " 1923..	10.636	5.837	1.250	10.310	5.201	69,3
6 " 1923..	10.636	6.100	1.250	10.582	5.195	68,2
29 Sept. 1923..	10.636	6.169	1.250	10.720	5.128	67,8
22 " 1923..	10.636	5.967	1.750	10.269	5.383	68,7
15 " 1923..	10.626	6.436	2.250	10.348	5.772	66,6
8 " 1923..	10.626	6.727	2.250	10.546	5.866	65,5
1 " 1923..	10.626	6.679	2.250	10.740	5.626	65,6
25 Nov. 1922..	10.416	4.512	1.300	8.811	5.366	75,2
26 Nov. 1921..	5.346	2.200	2.200	—	7.136	74,9

*) Verhouding goud, goudcert. en pasmunt tegenover opeisbare schulden: bankbiljetten en d-p sito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 24 December 1923.

De dagen voor Kerstmis hebben voor Duitsland en Frankrijk een verscherping van den financieelen toestand met zich gebracht. De heilzame uitwerking van de Rentenmark op prijsniveau en mentaliteit der bevolking dreigt van korten duur te zullen zijn, nu de Regeering een aanvraag om uitbreiding van het haar toegestane crediet bij de Rentenbank moest indienen. Op de aanvraag is, gelijk bekend, aiwizend beschikt, doch het verzoek teekent den toestand. De regeering zal er thans toe overgaan schatkistpapier in Rentenmark uit te geven. Dit beteekent echter slechts anticipatie op toekomstige staatsinkomsten en het is zeer de vraag, of deze tijdig in voldoende omvang zullen vloeien.

Daarom zal men wel moeten trachten tot een compromis te komen, bijv. door het uitbreiden van de hypothecaire onderpanden (er is reeds sprake van een bijvoeging, tot 4 pCt. van de waarde, van het grondbezit van gemeenten), waardoor formeel aan alle bepalingen de hand wordt gehouden, doch waarbij inderdaad het nieuwe ruilmiddel wordt aangetast. Met belangstelling zullen dan ook de verdere maatregelen der regeering tegemoet gezien kunnen worden. En met nog grooter interesse moet worden afgewacht, wat de juist benoemde nieuwe president van de Rijksbank, de heer H. J. Schacht, aan nieuwe plannen zal ontwerpen, Van hem toch is bekend, dat hij de Rentenmark steeds als een overgangsmaatregel heeft beschouwd; wellicht kan men spoedig projecten tegemoet zien, waardoor zijn opvatting — het zoo spoedig mogelijk invoeren van een goudmark — verwezenlijkt kan worden, al of niet met hulp van het buitenland.

Voorloopig echter koestert men ter beurze van Berlijn hieromtrent nogal sceptische verwachtingen. Men is er zich van bewust, dat de meest krachtadige hulp voor het ruilmiddel zal moeten komen van een definitieve regeling der staatsfinanciën en men is er niet geheel gerust op, dat dit binnen korten tijd zal kunnen geschieden. Wellicht is het hieraan toe te schrijven, dat de fondsenmarkt gedurende de achter ons liggende week weder iets vaster van toon is geworden.

De beurs van Parijs heeft mede geheel in het teeken van de wisselmarkt gestaan. De beangstigende val van den Franschen Franc heeft groote onrust verwekt, temeer, omdat het groote publiek niet gemakkelijk een verklaring hiervoor heeft kunnen vinden. Industrie en handel en in verband daarmee de export hebben tot nu toe de voordeelen der depreciatie sterker ondervonden dan de nadeelen. Thans schijnt hierin eenige verandering ten ongunste te komen. Er is gedurende de achter ons liggende week niets voorgevallen, dat in het bijzonder den plotselingen en grooten val van het Fransche betaalmiddel zou kunnen wettigen en toch heeft deze nog steeds geen einde genomen. Tot op zekere hoogte heeft hiertoe wel medegewerkt het feit, dat de Regeering voorstellen heeft gedaan het voorschot bij de Banque de France slechts met 800 miljoen Francs te verminderen — in stede van met 2 milliard, zooals wettelijk voorgeschreven — en dan nog door het gebruiken van de reserve, welke door de Fransche circulatie-instelling was aangelegd uit de rente van het staatsvoorschot, doch deze maatregel is niet onverwacht gekomen. Veeleer moet dus worden gedacht, eensdeels aan een uitputting van de middelen, waarmede tot nu toe in zekere mate de Fransche wisselkoers in het buitenland is gesteund, anderdeels aan een zeker wantrouwen, dat bij de Fransche bevolking, onder den invloed van de doorwerkende duurte, is ontstaan en waardoor het plaatsen van Bons de la Défense Nationale moeilijker is geworden. Met zekerheid valt dit laatste niet te zeggen, omdat omtrent de plaatsing der „bons” geen gegevens zijn verstrekt. De wisselmarkt heeft de mogelijkheid hiervan waarschijnlijk gedurende de afgelopen week verdisconteerd, waardoor een gereede verklaring wordt gevonden voor den omvang en den duur van de reactie.

Te Londen is het verloop der markt niet zeer belangwekkend geweest. De Sterlingkoers heeft hier geen rol van betekenis gespeeld, waar deze in de weken, die op de verkiezingen zijn gevolgd, vrij stabiel is gebleven. De hoofzaak voor de beurs van Londen was echter de groote onzekerheid ten aanzien van de gestie der regeering. Algemeen is men in de City nog bevreesd, dat de eerstkomende maanden een Labour-ministerie kunnen brengen met alle gevolgen van dien. Weliswaar acht men het niet waarschijnlijk, dat in dit geval de plannen van een heffing in eens zonder meer doorgevoerd zouden kunnen worden, gezien het feit, dat de arbeiderspartij niet over een volstreekte meerderheid beschikt, doch een anti-kapitaal-tendens van de zijde der regeering zou men dan toch in ieder geval kunnen verwachten. Onder den invloed van deze overwegingen hebben vooral beleggingswaarden onder sterken verkoopdrang gele-

den, terwijl de overige afdeelingen zeer stil zijn geweest.

Te New York heeft de markt een kalm verloop gehad. De berichten uit industriële kringen blijven nog vaak tegenstrijdig en meer en meer begint het in breede kringen door te dringen, dat de Unie ten slotte wel met Europa in verbinding zal moeten treden. De voortdurende goudstroom alleen al zou hierop kunnen wijzen. Gedurende de eerste elf maanden van het loopende jaar heeft de Unie per saldo weder 261 miljoen dollar aan goud ontvangen, zoodat het totaal bedrag aan goud in de Vereenigde Staten, het in circulatie zich bevindende geel metaal te zamen met dat in het bezit van de regeering en de reservebanks, tot 4.168 miljoen dollar is gestegen. Dat is 120 pCt. meer dan op 1 Augustus 1914 het geval was en het totaal beloopt ongeveer de helft van den wereldvoorraad aan goud. Van verschillende kanten wordt er thans op gewezen, dat deze voortdurende stroom ten slotte tot een catastrofe zal kunnen leiden, temeer, waar de oorzaak voor een groot deel moet worden gevonden in de protectionistische douane-tarieven, welke beletten, dat Europa zijn schulden in goederen afdoet. Wellicht zal ook in dit opzicht een verbetering van den toestand bereikt kunnen worden, als het onderzoek naar Duitsland's betalings-capaciteit een nauwere samenwerking van de Unie met de landen van Europa zal doen ontstaan en een scherper licht op de nooden en behoeften van de Oude Wereld zal werpen.

Ten onzent is de markt uit den aard der zaak, in het vooruitzicht van een reeks feestdagen, zeer stil geweest. De *beleggingsmarkt* heeft een afbrokkelenden tendens gehad, ten deele als gevolg van den hooger stand van den geldkoers, ten anderen deele in verband met realisaties, welke tegen het einde van het jaar als regel voorkomen.

	17 Dec.	21 Dec.	22 Dec.	Rijzing of daling
6 %/o Nederland 1922	100	99 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{2}$
5 %/o „ „ 1918	89 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{2}$	— 2
4 $\frac{1}{2}$ %/o „ „ 1916	85 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{7}{8}$	85 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{1}{8}$
4 %/o „ „ 1916	79 $\frac{11}{10}$	78 $\frac{1}{10}$	78 $\frac{7}{10}$	— $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ %/o „ „	71	69 $\frac{1}{2}$	70	— 1
3 %/o „ „	61	60 $\frac{1}{10}$	61	—
2 $\frac{1}{2}$ %/o Cert. N. W. S.	51	51	51 $\frac{1}{10}$	+ $\frac{1}{10}$
7 %/o Oost-Indië 1921	100 $\frac{7}{8}$	100 $\frac{3}{4}$	100 $\frac{7}{8}$	—
6 %/o „ „ 1919	98 $\frac{1}{10}$	97 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{2}$	— $\frac{1}{10}$
5 %/o „ „ 1915	90 $\frac{1}{8}$	90 $\frac{3}{8}$	90 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{1}{4}$
5 %/o Rusland 1906	4 $\frac{1}{10}$	4 $\frac{3}{8}$	4 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{3}{10}$
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	4 $\frac{5}{8}$	4 $\frac{9}{10}$	4 $\frac{11}{10}$	+ $\frac{1}{10}$
4 %/o Japan 1899	65 $\frac{1}{2}$	—	—	—
5 %/o Brazilië 1895	43 $\frac{1}{10}$	43	44	+ $\frac{10}{10}$
8 %/o San Paulo 1921....	95 $\frac{1}{2}$	95 $\frac{3}{8}$	95 $\frac{1}{2}$	—
6 %/o Amsterdam 1920....	100	—	—	—
7 %/o Amsterdam 1920....	101 $\frac{7}{8}$	101 $\frac{1}{2}$	—	— $\frac{3}{8}$

De *petroleummarkt* heeft slechts onbelangrijke variaties te aanschouwen gegeven. In den aanvang der berichtperiode stond deze afdeeling sterk onder den invloed van de onduidelijke berichten, welke omtrent het interview, dat de heer Deterding buitenlandschen pers-vertegenwoordigers had toegestaan, in omloop waren. Men wist ter beurze eigenlijk niet, wat men er van moest denken, vooral niet met betrekking tot het voornaamste punt, de overneming van de aandelen Anglo-Persian. Tegen het einde der week is in deze houding eenige wijziging gekomen, doordat de heer Deterding heeft verklaard, dat zijn woorden onjuist waren weergegeven en dat hij geen enkele nadere uiteenzetting omtrent hangende kwesties kon geven. Toch heeft ter beurze geen optimistische stemming de overhand kunnen verkrijgen, vooral niet, toen bekend werd, dat de Mexican Eagle dit jaar geen interim-dividend zal uitkeeren. Aandelen Geconsolideerde echter waren bijna doorlopend vast.

De *rubberafdeeling* werd beheerscht door de prijs-fluctuaties van het ruwe product, die echter binnen zeer enge grenzen bleven. Ten slotte echter werd de tendens hier beter onder den invloed van geruchten, dat reeds vóór-verkopen uit oogst 1925 zouden hebben plaats gehad. Alleen aandelen Serbadjadi waren gedeceideerd flauw. De nieuwe emissie is wel ten volle geplaatst, doch aan de claims werd op den laatsten dag, waarop zij verhandeld werden, slechts een minimale waarde toegekend.

Tabaks-aandelen waren zeer stil, doch met een goeden ondergrond. Hetzelfde kan van *suiker-aandelen* worden gezegd.

Binnenlandsche industriële waarden bleven gedurende het grootste gedeelte der week verlaten, en vertoonden eerder een neiging tot reactie.

Aandelen Compania met kalmer handel per saldo iets lager.

Groote belangstelling trokken *scheepvaart-aandelen* in verband met verschillende overeenkomsten, welke in den

	17 Dec.	21 Dec.	22 Dec.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	112 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{2}$	—	+ $\frac{1}{2}$
Incasso Bank	92 $\frac{3}{4}$	93 $\frac{3}{4}$	94	+ $1\frac{1}{4}$
Koloniale Bank	179 $\frac{3}{8}$	181 $\frac{1}{4}$	181 $\frac{1}{4}$	+ $1\frac{1}{8}$
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	123	123 $\frac{3}{8}$	123 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
Rotterd. Bankvereniging	92 $\frac{5}{8}$	—	—	—
Van Berkel's Patent	36	37 $\frac{1}{2}$	37	+ 1
Gouda Kaarsen	78	77	77	- 1
Holl. Draad- en Kabelfabriek	69 $\frac{3}{4}$	70	65	- 4 $\frac{3}{4}$
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	67	65 $\frac{3}{4}$	66 $\frac{1}{2}$	- $\frac{1}{2}$
" " " pr. aand.	70	71	71 $\frac{1}{2}$	+ $1\frac{1}{2}$
Leerdam Glasfabrieken	29 $\frac{3}{4}$	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	262	258 $\frac{1}{2}$	261	- 1
Vereenigde Blikfabrieken	107	—	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	49	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	24 $\frac{3}{4}$	22 $\frac{1}{2}$	23	- 1 $\frac{3}{4}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	180 $\frac{1}{2}$	180	180 $\frac{1}{2}$	—
Handelsver. Amsterdam	492 $\frac{1}{2}$	492 $\frac{1}{2}$	493	+ $\frac{1}{2}$
Handelsverg. Reiss & Co.	29	30	30 $\frac{1}{2}$	+ $1\frac{1}{2}$
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	189 $\frac{3}{4}$	188 $\frac{1}{2}$	190 $\frac{1}{2}$	+ $1\frac{1}{4}$
Linde Teves & Stokvis	75 $\frac{1}{2}$	76	76 $\frac{1}{2}$	+ 1
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	117 $\frac{1}{4}$	115	113	- 4 $\frac{1}{4}$
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	172 $\frac{3}{4}$	172 $\frac{3}{8}$	173 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum-Mij.	390	388	386 $\frac{1}{2}$	- 3 $\frac{1}{2}$
Phoenix Oil	81 $\frac{1}{2}$	78	78 $\frac{1}{2}$	- 3
Amsterdam-Rubber-Mij.	144 $\frac{7}{8}$	146 $\frac{1}{2}$	145 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{3}{4}$
Kendeng Lemboe	184	182 $\frac{3}{4}$	183	- 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	223	223 $\frac{1}{2}$	225	+ 2
Deli-Batavia Tabak Mij.	298	303	302 $\frac{3}{4}$	+ 4 $\frac{3}{4}$
Deli-Maatschappij	288	291	291	+ 3
Senembah-Maatschappij	242 $\frac{1}{2}$	243 $\frac{1}{2}$	245 $\frac{1}{2}$	+ 3

laatsten tijd worden afgesloten en die behalve vrachtverhogingen oo kuitbreiding van de arbeids-sfeer ten gevolge hebben. Dientengevolge werden aandelen Hollandsche Stoomboot Mij. (overeenkomst met de British Continental) en Holland-Amerika Lijn (uitbreiding van de vaart, o.a. op Rusland) uit de markt genomen, doch ook de overige soorten konden alle min of meer groote koersverbeteringen behalen. Voor aandelen Koninklijke Hollandsche Lloyd bestond goede vraag in verband met hardnekkige geruchten, dat de reorganisatie der Mij. ten slotte niet zou behoeven plaats te vinden.

	17 Dec.	21 Dec.	22 Dec.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	91 $\frac{1}{4}$	92 $\frac{3}{4}$	93 $\frac{3}{4}$	+ 2
" " „gem.eig.	77 $\frac{1}{4}$	78 $\frac{7}{8}$	79 $\frac{3}{4}$	+ 2 $\frac{1}{2}$
Hollandsche Stoomboot-Mij.	27 $\frac{1}{4}$	32 $\frac{3}{4}$	33 $\frac{3}{4}$	+ 5 $\frac{3}{4}$
Java-China-Japan-Lijn	94	96	96 $\frac{3}{4}$	+ 2 $\frac{3}{4}$
Kon. Hollandsche Lloyd	15	14 $\frac{7}{8}$	15 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{3}{8}$
Kon. Ned. Stoom-Mij.	73 $\frac{3}{4}$	75 $\frac{1}{4}$	77 $\frac{3}{4}$	+ 4
Konink.Paketaart-Mij.	125	124 $\frac{3}{4}$	125 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{4}$
Maatschappij Zeevaart	66	73	73	+ 7
Nederl. Scheepvaart-Unie	120 $\frac{3}{4}$	121 $\frac{3}{4}$	121 $\frac{7}{8}$	+ 1 $\frac{3}{8}$
Nievelt Goudriaan	102 $\frac{1}{2}$	105	105 $\frac{1}{2}$	+ 3 $\frac{1}{2}$
Rotterdamsche Lloyd	126 $\frac{1}{8}$	125 $\frac{3}{4}$	126 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{8}$
Stoomv.-Mij. „Nederland”	148	148	146 $\frac{1}{2}$	- 1 $\frac{1}{2}$
" " „Noordzee”	27 $\frac{1}{2}$	29	30	+ 2 $\frac{1}{2}$

De Amerikaansche markt was kalm op iets lager niveau.

	17 Dec.	21 Dec.	22 Dec.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	63 $\frac{7}{8}$	62	62 $\frac{1}{4}$	- 1 $\frac{5}{8}$
Anaconda Copper	82 $\frac{15}{16}$	80 $\frac{1}{16}$	80 $\frac{1}{4}$	- 2 $\frac{11}{16}$
Studebaker Corp.	113	110 $\frac{3}{4}$	111 $\frac{1}{4}$	- 1 $\frac{3}{4}$
Un. States Steel Corp.	102	101 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{4}$	- $\frac{3}{4}$
Achison Topeka	104 $\frac{1}{2}$	103 $\frac{1}{2}$	—	- 1
Erie	21 $\frac{1}{2}$	22	22	+ $\frac{1}{2}$
Southern Pacific	95	93 $\frac{3}{4}$	94 $\frac{3}{8}$	- $\frac{1}{8}$
Union Pacific	140 $\frac{1}{8}$	138 $\frac{3}{8}$	138 $\frac{3}{4}$	- 1 $\frac{5}{8}$
Int. Merc. Marine orig. gew.	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$	—
" " " pref.	32	33 $\frac{3}{4}$	33 $\frac{7}{16}$	+ 1 $\frac{7}{16}$

De geldmarkt vrij ruim, doch de prolongatiekoers stelde zich ten slotte op 4 $\frac{1}{4}$ à 5 $\frac{1}{2}$ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

27 December 1923.

De graanmarkt was ook deze week voor alle artikelen aanvankelijk weder stil, gedeeltelijk in verband met de naderende feestdagen, doch ook wegens teleurstellende consumptievraag. Voor tarwe bestond bovendien nog het onveranderd voortdurende vooruitzicht, dat ook in de tweede helft van dit seizoen overvloedig aanbod ter beschikking zal staan van de importlanden. Naast de groote voorraden, die nog uit Noord-Amerika, speciaal Canada, zullen wor-

den verscheept, zullen spoedig de Argentijnsche verscheppingen van nieuwe tarwe haar invloed doen gevoelen. Reeds werd in de afgelopen week met deze verscheppingen een begin gemaakt, zoodat de afladingen van tarwe uit Argentinië, die de laatste weken telkens waren afgevoerd en tot zeer kleine afmetingen waren gereduceerd, weder konden toenemen. Het weder is nu in Argentinië gunstiger voor den oogst en het staat wel vast dat de schade, die de telkens weder gevallen regen en hagel veroorzaakt hebben, niet van grooten omvang is en zich vooral bepaalt tot eenige vertraging, welke echter niet het geheele land treft. De berichten omtrent de kwaliteit der nieuwe Argentijnsche tarwe zijn gunstig en hoewel een officieele raming der geheele opbrengst nog niet weder is gepubliceerd, blijkt uit de verschillende berichten voldoende, dat de opbrengst grooter zal zijn dan in het vorig jaar. Het aanbod van nieuwe La Plata-tarwe is dan ook ruim en de prijzen daalden in overeenstemming met de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario, waar van 17 tot 26 December prijsdalingen plaats vonden van 35 à 40 centavos per 100 KG. Stijgende zeevrachten veroorzaakten echter, dat deze prijsverlaging in Europa niet ten volle werd gevolgd. De tarwevoorraden in de Argentijnsche havens ondergingen door de eerste aanvoeren van den nieuwen oogst deze week eenige vermeerdering. Australië zendt nog steeds optimistische berichten over den tarweoogst, terwijl ook het nieuw gezaaide wintergraan op het Noordelijk Halfronde vrijwel overal goede vorderingen maakt. Slechts wordt in de Vereenigde Staten hier en daar geklaagd over teveel neerslag, doch klachten van beteekenis worden niet gehoord. Het behoudingsgetal 88, dat het Ministerie van Landbouw te Washington in zijn maandrapport voor den stand der wintertarwe op 1 December opgeeft, is belangrijk hooger dan in de laatste twee jaren, toen het slechts 79,5 en 76 bedroeg. Hierdoor wordt voorloopig de vermindering in den uitzaai genentraliseerd, welke volgens datzelfde rapport ongeveer 12 pCt. bedraagt. De aanvoeren aan de Canadeesche markten zijn nog steeds zeer groot en overtreffen nog steeds verre die van het vorig jaar. In de Vereen. Staten wordt de tarwe tegenwoordig niet in een snel tempo ter markt gebracht, doch volgens dezer dagen gepubliceerde particuliere ramingen is het uitvoersurplus voor tarwe nog zeer groot en belangrijk grooter dan officieel wordt berekend. In dit alles ligt voor den Europeeschen tarweverbruiker alle aanleiding om zijn tarwe-inkoop te houden binnen de grenzen der onmiddellijke behoefte, zooals reeds zoo langen tijd het geval is geweest. Deze methode brengt echter tevens mede, dat een geregeld vraag voor spoedige tarwe bestaat en dat deze nu en dan zelfs periodes van een levendigen omzet teweeg brengt. Ondanks de feestdagen, die gewoonlijk aan het einde van het jaar aanleiding zijn tot kleine omzetten aan de graanmarkt, viel zulk een uitbreiding der vraag in het einde der week in Engeland te constateeren, waar de omzet toenam en speciaal in Manitoba's meer zaken werden gedaan dan in den laatsten tijd het geval was. Ook andere soorten, waaronder Australische, alsmede oude en nieuwe La Plata-tarwe, werden gekocht, doch werkelijk goede vraag bestond slechts voor Manitoba's. Tot de verbetering in de stemming hebben ook de kleinere verscheppingen van Rusland medegewerkt, welke ver achterbleven bij de hoeveelheden der vorige week, terwijl van Roemenië slechts zeer weinig tarwe ter verschepping kwam. In tegenstelling met Engeland, kon van verbetering der vraag op het vasteland nauwelijks worden gesproken. Nederland koopt nog steeds zeer weinig tarwe, België bepaalt zich tot een beperkten omzet en ook in Duitsland is weinig vraag voor buitenlandsche tarwe. Daar heeft de invoering van geld met bestendige waarde sterk aanbod van inlandsche tarwe en rogge ten gevolge. Nu noteringen in papiermark vergelijkingen met prijzen van vóór den oorlog niet meer zoo bezwaarlijk maken als voorheen, is het interessant na te gaan, dat zoowel van tarwe als rogge de prijzen in Duitsland belangrijk lager zijn dan het gemiddelde der jaren 1909/1913. Dat gemiddelde bedroeg voor rogge te Berlijn Mk. 167,— per 1000 KG., terwijl dezer dagen Mk. 142,— werd genoteerd. Voor tarwe waren deze prijzen Mk. 210,— en Mk. 160,—. De tegenwoordige prijzen zijn dus belangrijk beneden die van buitenlandsche tarwe en rogge, hetgeen voor de Deutsche regering aanleiding is geweest tot ruime inkoop van inlandsch broodgraan, terwijl hier uit eveneens volgt, dat de import-vraag niet groot was. Toch vinden in tarwe nu en dan importzaken plaats, terwijl uit de voorraden te Hamburg en daarheen onderweg zijnde partijen vrij geregeld Russische rogge werd verkocht. Hetzelfde, doch in mindere mate is het geval te Rotterdam, waar teleurstellende vraag voor Nederland slechts weinig bijdroeg tot den afzet van den voorraad. Verscheppingen van Russische rogge bleven deze week, evenals die voor tarwe bij vorige weken ten

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Jan.	Mais Jan.	Lijnzaad Jan.
22 Dec. '23	101½	69¾	44¾ ³⁾	11,30	9,85	22,20
15 „ '23	103¾	70¾	45¾ ³⁾	11,90 ²⁾	9,85 ²⁾	24,10 ²⁾
22 Dec. '22	126¾	72¼	43¾	11,65 ¹⁾	7,92	16,85 ¹⁾
22 Dec. '21	111	48¾	33½	11,70 ¹⁾	7,60 ¹⁾	17,30
22 Dec. '20	175½	70	46¾	17,15 ¹⁾	9,55	16,25 ¹⁾
20 Juli '14	82	56¾	36½	9,40	5,38	13,70

1) Per Februari. 2) Per December. 3) Per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	24 Dec. 1923	17 Dec. 1923	27 Dec. 1922
Tarwe*	12,—	12,25	13,50
Rogge (No. 2 Western) 1)	9,30	9,40	11,90
Mais (La Plata)..... ²⁾	205,—	205,—	192,—
Gerst (48 lb. malting).... ²⁾	196,—	200,—	194,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	9,75 ⁴⁾	9,85 ⁴⁾	10,60
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) 1)	13,50	13,50	14,50
Lijnzaad (La Plata) ³⁾	470,—	470,—	433,—

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) No. 3 Canada Haver.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16/22 Dec. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	16/22 Dec. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	19.946	809.270	1.104.825	—	31.086	39.620	840.356	1.144.445
Rogge	43.659	599.459	354.562	—	485	—	599.944	354.562
Boekweit	697	26.431	13.797	—	—	—	26.431	13.797
Mais	8.439	624.119	947.141	—	73.715	99.600	697.834	1.046.741
Gerst	1.580	282.232	152.534	—	14.018	8.871	296.250	161.405
Haver	3.225	77.601	111.388	—	533	292	78.134	111.680
Lijnzaad	1.698	138.976	178.362	—	53.544	79.663	192.520	258.025
Lijnkoek	1.497	179.485	129.516	—	—	1.547	179.485	131.063
Tarwemeel	7.352	136.489	74.462	—	4.754	8.069	141.243	82.531
Andere meelsoorten	275	1.867	9.768	—	—	2.665	1.867	12.433

achterten, doch uit verschillende gegevens blijkt, dat nog flinke verscheppingen kunnen worden verwacht. De tarwemarkten in Noord-Amerika ondergingen den invloed van de gunstige vooruitzichten van het Zuidelijk halfroed en van de beperkte Europeesche vraag, zoodat te Chicago de prijzen een niet onbelangrijke verlaging ondergingen. Van 17 tot 24 December daalde de December-termijn 4, de Meitermijn 3¼ cent per 60 lbs., waarvan echter op 26 December ongeveer 1 cent weder werd ingehaald.

Winnipeg was minder flauw en de prijsverlaging bedroeg daar slechts 1½ cent. Canadeesche tarwe ontmoet dan ook op het tegenwoordige prijsniveau betere, vraag in Europa dan tarwe uit de Vereenigde Staten en bovendien wordt nog geregeld tarwe uit Canada naar de Vereenigde Staten geëxporteerd.

Algemeener dan voor broodgraan verbeterde in het einde der week de stemming voor voedergranen. Daarvoor geldt dan ook niet de overwoging, dat een overvloedig aanbod vaststaat. Slechts voor mais bestaat daarop de kans, indien Noord-Amerika ruimer gaat aanbieden uit den nieuwen oogst der Vereenigde Staten. Tot nog toe is dat nog niet het geval, doch wel bestaat de groote waarschijnlijkheid, dat in de eerste maanden van 1924 weder veel mais uit Noord-Amerika zal komen. Volgens het Washingtonsche maandbericht wordt namelijk de maïsoopbrengst geraamd op ruim drie milliard bushels, hetgeen ongeveer 4 pCt. meer is dan in het vorig jaar en ongeveer evenveel als in 1921. Wel draagt de vermeerdering tegenover het vorige jaar slechts enkele procenten, doch bij den zeer grooten omvang van den Noord-Amerikaanschen maïsoogst is dat reeds een zeer groote hoeveelheid, terwijl bovendien niet vergeten moet worden, dat de export van mais uit Noord-Amerika nooit meer dan enkele procenten van den oogst bedraagt. Hoewel echter de maïsprijzen te Chicago deze week eenige verlaging ondergingen, die van 17 tot 24 December 1 cent per 56 lbs. bedroeg, doch door de vastere markt op den 26sten weder geheel werd ingehaald, werden tot nog toe geen groote zaken naar Europa gedaan. 12.000 quarters mais werden deze week uit de Vereenigde Staten verscheept, grootendeels voor Nederland, doch ook naar Nederland komen verdere zaken slechts langzaam tot stand. De oorzaak daarvoor ligt in den tegenover andere maïsoorten nog hoogen prijs, alsmede in de vrees voor de kwaliteit. Berichten uit Amerika wijzen namelijk nog steeds op een sterk vochtgehalte, wat tevens de aanvoeren aan de Amerikaansche markten beperkt. Afgezien van de Amerikaansche mogelijkheid is het maïsaanbod niet groot. Roemenië heeft deze week wel veel mais afgeladen, doch verder aanbod is in verband met den naderenden winter zeer beperkt, de Zuid-Afrikaansche verscheppingen naderen haar einde en ook van Argentinië kunnen geen groote hoeveelheden meer worden verwacht. Afname van de verscheppingen van Argentinië vonden echter deze week tegenover die van de vorige niet plaats en ook de voorraden in de Argentijnsche havens ondergingen geen vermindering. Blijkbaar worden de aanvoeren daar op peil gehouden wegens de uitstekende vooruit-

zichten van den nieuwen maïsoogst, die mede ten gevolge hebben gehad, dat aan de Argentijnsche termijnmarkten in den loop der week eenige verdere prijsdaling plaats vond. Ten slotte is de verandering in de prijzen echter niet groot. Slechts verkeerde de laatste dagen oude mais te Rosario in vaste stemming, waardoor op 26 December de Januari-termijn daar 25 centavos hooger sloot dan op den 17den.

Nieuwe La Platamaïs werd deze week in Europa verhandeld tot belangrijk lagere prijzen dan de tegenwoordig geldende. Voor maïs in spoediger posities werd in Europa deze prijsbeweging echter niet gevolgd; de markt was daarvoor vast met betere vraag in Engeland, zoowel als op het vasteland. Aan de Engelsche markt werden eenige ladingen La Platamaïs opgenomen, terwijl in Nederland voor stoomende en spoedig af te laden partijen Roemeensche maïs de vraag verbeterde en tot stijgende prijzen en tevens nieuwe zaken van Roemenië konden worden gedaan. Aanvoeren van Roemeensch maïs te Rotterdam, welke juist de laatste tien dagen van December daar zeer ruim zijn, vinden zonder bezwaar opname, doch voor La Platamaïs is de belangstelling geringer. Daarin bestaat slechts kooplust voor disponibile partijen. Ook in Duitsland bestaat goede vraag voor maïs en van Roemenië wordt daar geregeld gekocht, terwijl eveneens Noord-Amerikaansche en Zuid-Afrikaansche soorten de aandacht trekken.

Ook gerst is vast wegens het ontbreken van aanbod van Rusland, terwijl ook van den Donau slechts weinig wordt geoffereerd. De prijzen der gerst ondergingen in den loop der week eenige verhooging, die aanvankelijk slechts vooral in Duitsland, doch de laatste dagen ook in Nederland worden ingewilligd. Engeland kocht deze week gerst van Noord-Amerika, doch naar het vasteland zijn zaken in Noord-Amerikaansche gerst niet talrijk. Vooraden, die daarvan te Rotterdam bestonden, zijn echter grootendeels opgeruimd. Ook voor Oost-Europeesche gerstsoorten bestond in Engeland goede vraag en tot stijgende prijzen kwamen daarin zaken tot stand.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96 pCt. c.i.f. Febr./Maart	
20 Dec. '23	f32¾	Sh. 64/6	Sh. 25/6	Sh. 24/9	\$ cts. 7,41
13 „ '23	„32¾	63/9	25/9	25/—	7,47
20 Dec. '22	„23¾	55/6	20/—	17/1½	5,75
20 Dec. '21	„20¼	52/3	18/—	11/3	3,86
4 Juli '14	„11¾	18/—	—	—	3,26

Op de markt te New York oefende de afgelopen week de spoorwegstaking in Cuba weinig invloed uit en dit is grootendeels toe te schrijven aan de kalme stemming, welke aan de feestdagen voorafging. De noteringen ondergingen

dan ook weinig verandering. Spot Centrifugals bleven de geheele week met 7,41 c. genoteerd, terwijl de openingen- en slotnoteringen voor termijnsuiker met eene kleine fluctuatie in het midden der week waren: Jan. 5,30/5,35; Maart 4,66/4,68; Mei 4,70/4,78; Juli 4,77/4,79. Eene lading prompte Cubasuiker werd tot 5½ c. f.o.b. verhandeld.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 17 Dec. '23..	625	1.150	—
Nieuwe Oogst	—	18.202	32.857
Aantal werkende fabrieken ..	20	31	12
Weekexport	5.866	18.796	43.963
Nieuwe Oogst	—	4.571	—
Totale voorraad	5.934	25.251	94.054
Consumptie	1.221	Droog weder.	—

Guma's juist verschenen raming van 3.750.000 tons voor den nieuwen Cuba-oogst beantwoordt geheel aan de algemeene verwachtingen en is dan ook zonder invloed op de marktstemming gebleven.

In Engeland bleef de markt vast voor prompte suiker. Uit Java werd niets belangrijks gerapporteerd.

Hier te lande ging ook weinig om in verband met de nadering der feestdagen; de grondtoon bleef echter prijs-houdend. In deze stemming sloot de markt dan ook met f 33,— voor Dec.; f 32¼ voor Mei en f 30¾ voor Aug. De omzet bedroeg de afgelopen week ongeveer 2.500 tons.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	21 Dec. 1923	14 Dec. 1923	7 Dec. 1923	21 Dec. 1922	21 Dec. 1921
New York voor Middling ...	36,40 c	35,— c	35,75 c	25,90 c	18,90 c
New Orleans voor Middling	35,— c	34,75 c	34,50 c	26,— c	17,50 c
Liverpool voor Fy Middling	20,23 d	20,03 d	19,92 d	15,03 d	11,30 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizentallen balen).

	1 Aug. '23 tot 21 Dec. '23	Overeenkomstige periode 1922	1921
Ontvangsten Gulf-Havens.	4.550	3.918	3.380
Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.077	858	741
" " 't Vasteland.	1.651	1.553	1.487
" " Japan	333	269	557

Voorraden.

(In duizentallen balen).

	21 Dec. '23	Overeenkomstig tijdstip 1922	1921
Amerik. havens	1.012	1.050	1.343
Binnenland	1.123	1.374	1.583
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	308	497	542

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 19 December 1923.

Fluctuaties van Amerikaansche katoen hebben zich deze week tusschen nauwere grenzen bewogen, dan in het begin van de maand. De markt is echter nog verre van stabiel en prijzen voor Januari hebben enkele dagen zelfs nog 34 tot 70 punten kunnen fluctueeren, hoewel ten verlande zijn. Door de hooge prijzen zijn de aanvoeren in de havens groot en de ontvangsten sedert 1 Augustus 560.000 balen meer dan verleden jaar en zelfs 950.000 balen hooger dan het gemiddelde van de laatste drie jaren. Ook de verschepingen naar Engeland en het vaste land zijn dit jaar grooter dan verleden jaar. Fluctuaties van Egyptische katoen zijn ook vrij hevige geweest, doch ook hierin zijn prijzen ten slotte slechts weinig veranderd. Ook de verschepingen van Egyptische katoen zijn grooter geweest dan verleden jaar; waardoor de voorraad te Alexandrie zeer is afgenomen en deze thans ongeveer 500.000 balen kleiner is dan verleden jaar.

Prijzen van Amerikaansche garens hebben dagelijks fluctueerd in verband met de afwisselende prijzen voor ruwe katoen. Verkoopen, zoowel van cops als boomen zijn slechts zeer beperkt geweest en koopers nemen over het algemeen liever een afwachting houding aan. Er zijn aanvragen voor

bundelgarens voor Indië en ook voor getwijfde garens, zoowel voor het binnenland als voor export, maar biedingen zijn over het algemeen te laag, zoodat slechts enkele kleine partijen werden afgesloten. In Egyptische garens is de vraag gering, hoewel er iets gedaan is in 60er twist. De algemeene vraag is echter niet groot, daar de meeste koopers liever een afwachting houding aannemen en een verbetering van de vraag kan waarschijnlijk niet eerder verwacht worden, voordat de katoenprijzen wat stabielier zijn geworden.

Omtrent de markt voor manufacturen valt deze week weinig te vermelden. Wij moeten maar hopen, dat als wij over 14 dagen ons volgend rapport publiceeren, prijzen van ruwe katoen wat stabielier zullen zijn geworden, zoodat men in Lancashire beter kan oordeelen over den waarschijnlijklijken loop van katoenprijzen. Hoewel er op het oogenblik vrij veel aanvragen aan de markt zijn, speciaal van Indië, zijn biedingen over het algemeen wel aan den lagen kant, zoodat er slechts weinig orders geboekt worden. Meestal gaat er in dezen tijd van het jaar weinig om in verband met de naderende vacatiedagen en de jaarwisseling, terwijl dit jaar ook nog de zeer hooge katoenprijzen verre van animeerend op koopers werken.

12 Dec. 19 Dec. Oost. koersen. 11 Dec. 18 Dec.
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/5 1/4½
F.G.F. Sakellarides 23,25 22,65 T.T. op Hongkong 2 3/8 2/3 7/8
G.F. No. 1 Oomra 13,35 13,35 T.T. op Shanghai 3/4 3,5 1/8

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdeudijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
22 Dec. 1923	384.000	21.350	619.000	26.500	5 1/16
15 " 1923	385.000	21.375	610.000	26.500	5 1/16
8 " 1923	1)	1)	1)	1)	1)
22 Dec. 1922	1.548.000	17.700	2.343.000	22.700	6 1/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgeloope week	Sedert 1 Juli	Afgeloope week	Sedert 1 Juli
22 Dec. 1923....	87.000	2.096.000	212.000	4.850.000
22 Dec. 1922....	68.000	1.735.000	187.000	3.731.000

1) Feestdag.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
17-22 Dec. 1923	—	13/6	14 3/4	3/-	23/6	23/6
10-15 " 1923	—	13/6	14 3/4	—	23/9	23/9
18-23 Dec. 1922	—	—	14 3/4	3/3	28/-	28/-
19-24 Dec. 1921	—	—	4/-	—	35/-	35/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
17-22 Dec. '23	5/6	8/8	9/6	13/-	5/3	—
10-15 " '23	5/10	9/3	9/9	12/10	5/7 1/2	8/-
18-23 Dec. '22	6/7 1/2	10/3	11/6	11/8	4/9	7/-
19-24 Dec. '21	6/9	12/3	14/-	13/4 1/2	6/-	9/-
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Prima West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
17-22 December 1923..	27/2	31/3	33/6	27/6
10-15 " 1923..	26/-	31/3	33/3	27/6
18-23 December 1922..	26/10	33/-	35/-	33/-
19-24 December 1921..	20/6	—	35/-	39/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

